

DYADE

NR. 4 1996

KR. 50,-

HVEM EIER VÅRE BARN?

UTGÅTT AV
TØNSBERG OG NØTTERØY BIBLIOTEK

DYADE

4/1996 28. årgang

Tidskrift for kultur, filosofi,
psykologi, meditasjon, samfunn

DYADE drives på
idealistisk basis.
Ingen mottar økonomisk
godtgjørelse for bidrag.
Evt. overskudd går til
organisasjonen Acem.

Postadresse:

Postboks 2559 Solli,
0202 Oslo

Besøksadresse:

Huitfeldtsgt. 49, 0202 Oslo
Telefon: 22 83 04 83
Telefax: 22 83 18 31
Postgiro: 0805 2 09 42 33

E-post:

Dyade@sn.no

Internett:

<http://home.sn.no/home/dyade>

Trykk/opplag:

Allkopi/2000
Utkommer 4 ganger i året

Abonnement

1996: kr. 160,-

Redaktør:

Turid Suzanne Berg-Nielsen

Redaksjon:

Halvor Eifring
Carl Henrik Grøndahl
Eirik Jensen
Ole Nygaard

Redaksjonssekretær:

Trygve Fridstrøm

Administrativ leder:

Anne Thomte

Redaksjonsråd:

Rolf Brandrud
Ole Gjems-Onstad
Torbjørn Hobbøl
Are Holen
Anders Lindseth

DYADE takker alle som har
bidratt med artikler eller
bilder til dette nummeret

Eirik Jensen:

Hvorfor denne foreldrekjærlighet?

side 2

Turid Suzanne Berg-Nielsen:

Et barn gråter....

Når er barneoppdragelse ikke lenger privatsak?

side 6

Jon Høyland:

Det dårlige barnevern - myte eller virkelighet?

side 14

Anne Wærnes:

Notater fra en barnevernarbeiders hverdag.

side 26

Berit Løfsnæs:

Den glemte storfamilien

Om barnevernsarbeid med etniske minoriteter.

side 36

Anne-Blanca Dahl:

Bør barnefordelingssaker løses utenfor domstolene?

side 46

Arild Holth:

Hvem er best - mor eller far?

side 56

ISSN 0332-5792

Eier vi våre barn?

Noen har sagt at barn eier seg selv. Foreldre har dem til låns. Men former dem avgjørende likefullt. Former dem. Hvordan?

Introspeksjon - å forstå mer av hvem vi er, hvorfor vi handler som vi gjør - bidrar trolig til at vi er mer oppmerksomme på hva vi bringer videre av psykologiske mønstre, konflikter, drømmer og idealer til neste generasjon. Mange har erfart at det å reflektere over egne, noe umodne psykologiske trekk ikke minst kommer ens barn til gode. Problemskapende foreldrefungering skyldes ofte manglende selvinnsikt hos foreldrene.

Familiens historie viser at grenseoppgangen mellom privatliv og offentlig inngripen skifter med tidsånd, rådende ideer og politisk regime. I dette Dyade drøfter vi noen tidstypiske holdninger og praksis. Vi tar for oss de mer ekstreme tilfellene hvor barnevernet eller domstolene må gripe inn ved omsorgssvikt eller barnefordeling i skilsmissesaker. Hvorfor? I det ekstreme kan noe bli tydelig. Vi er alle sårbare som foreldre. Sårbare for kritikk utenfra. Sårbare i erkjennelsen at det våre barn sliter med, kan ha sammenheng med hvordan vi selv fungerer.

Da hjelper det å se - litt mer.

Eirik Jensen

Hvorfor denne foreldrekjærlighet?

De finnes dessverre - foreldre som ikke føler kjærlighet for sine barn, eller som ikke kan eller vil vise dem tilstrekkelig omsorg. Men det er vesentlig at det dreier seg om unntak. Regelen er at vi er glade i våre barn, og at vi ønsker å ta vare på dem så godt vi kan. Men hvorfor er det slik?

Hvorfor er vi så glade i våre barn? Og hvorfor er tanken på at våre barn ble tatt fra oss uhyrlig? Vår kjærlighet til våre barn forekommer oss så naturlig, og så rotfestet, at å stille slike spørsmål kan virke anstrengt - vitner om en uforstående holdning til noe grunnleggende gitt i tilværelsen. Men det kan hende at å stille spørsmål ved det mest opplagte kan kaste nytt og interessant lys også over det som tas for gitt.

FØLELSER SOM STAMMER FRA ARTENES UTVIKLING?

En ny gren av vitenskapen som forsøker å forene biologiske og psykologiske perspektiver på menneskets atferd heter *sosiobiologi*. Sosiobiologiens premisser er at grunnleggende egenskaper ved alle levende vesener - mennesker såvel som andre dyr - er produkter av artenes utvikling over millioner av år. På samme måte som fuglens fjær eller haiens tenner har utviklet seg for å fremme overlevelsessevnen til fuglen eller haien, har også menneskelige egenskaper utviklet seg for å fremme menneskets overlevelse. Det gjelder også menneskelig atferd og følelsesliv, iallefall i de mer grunnleggende trekk.

Sosiobiologene bygger sitt perspektiv på Charles Darwins teorier om artenes opprinnelse. Men i forhold til Darwin innføres en viktig nyansering. For Darwin var drivkraften i artenes utvikling kampen for å overleve blant *individene*. Observasjon av dyreatferd viser imidlertid at dyr i visse situasjoner til og med kan være villige til å risikere sine *individuelle* liv for at *avkommet* skal

overleve. Skoleeksempelen er fuglemoren som spiller skadet for å narre slangen vekk fra eggene i reiret. På denne måten setter hun sitt liv på spill for å redde avkommet, istedenfor ganske enkelt å fly sin vei, og overlate eggene til ormen.

KAMPEN FOR Å

OVERLEVERE GENENE

For sosiobiologene er derfor viktigste drivkraft for atferd, hos mennesket som hos andre dyr, ikke egen overlevelse, men overlevelsen av *arvestoffet - genene*. Og her betyr overlevelse *overlevering*. Vi tenker gjerne at høna legger egg for på denne måten å lage en ny høne. Sosiobiologene spissformulerer det annerledes: det er høna som bare er et egnet middel som *egget* bruker for å skape et nytt egg.

I dette perspektiv er vårt viktigste livsprosjekt å føre våre gener videre. Og det gjør vi gjennom våre barn. Millioner av års artsutvikling har fremmet tilbøyeligheten til å være glad i og omsorgsfull overfor ens barn, mens motsatte tilbøyelighet er gradvis selektert bort, ganske enkelt fordi kjærlighet og omsorg best sikrer overlevelsen, og den videre overlevering, av våre gener, som dør ut om de ikke formidles videre gjennom våre barn.

Å anlegge et slikt perspektiv på vår kjærlighet til våre barn er gjerne provoserende - foreldrekjærligheten forekommer slik sett mer egoistisk, og mindre edel, enn vi gjerne liker å tenke. Men også det vil sosiobiologene snu på hodet. For også det forhold at foreldrekjærligheten oppleves som edel og høy-

verdig, og ikke egoistisk - er resultat av millioner av års artsutvikling. Oppfatningen om at foreldrekjærligheten er hellig gir denne følelsen, og handlinger i forlengelsen av den, høyere beskyttelse og vern enn mer egoistiske følelser og atferd. Individet som ofret seg selv for barna sikret at egne gener levde videre i avkommet. Og det var langt lettere å gjøre for de foreldre som opplevde slike følelser, og slik atferd, som edel og høyverdig, enn om en forsto et slikt livsprosjekt som grunnleggende egoistisk. (En sosiobiologisk forklaring på hvorfor sosiobiologiske teorier har vanskelig for å finne gjenklang i oss ligger antydning i dette.)

Et slikt perspektiv er det å bli fratatt sine barn å bli fratatt muligheten til å ta vare på sin egen genetiske investering - ifølge sosiobiologien den viktigste investering individet gjør, langt viktigere enn ens eget individuelle liv. Og i dette perspektiv er det først og fremst ens *egne* gener en er investert i å ivareta - andre kan ikke forutsettes å ha den samme interesse i denne investering. Forskning viser da også relativt

En fuglemor kan gjerne sette sitt eget liv på spill for å redde sitt avkom

entydig at barnemishandling forekommer langt hyppigere fra steforeldres side enn fra biologiske foreldre. Et sted i ryggmargen, eller underbevisstheten, eller genene, er dette noe vi alle vet (noe bl.a. eventyrene forteller oss).

EN KOSMISK DOM

Og budskapet fra samfunnet om at en ikke er skikket til å ta vare på sine egne barn er i et slikt perspektiv en kosmisk dom som rammer ens grunnleggende eksistensberettigelse. Ikke til å undres at foreldre kjemper mot å akseptere en slik vurdering, hvor godt og saklig fundert den enn er.

Dette er selvfølgelig en forenkling. Foreldres kjærlighet og omsorg for egne barn er neppe så ubegrenset og ubetinget som denne forenklete versjonen av sosiobiologien legger opp til. Sosiobiologien har vært anklaget for å

være endimensjonal og reduksjonistisk, og er neppe i stand til tilnærmedesvis å favne menneskets og samfunnets nyanserikdom og kompleksitet. Men det er også vanskelig å se at det ikke ligger *noe* i et slikt perspektiv, og at det kan gjøre *noe* ved våre følelser overfor våre barn mer forståelig.

Eirik Jensen, f. 50, advokat, magister i filosofi, kurslærer i Acem.

Sosiobiologisk forståelse forklarer foreldrekjærligheten som en instinktiv måte å sikre videreføring av egne gener til kommende generasjoner. Hvilke sosiale implikasjoner har en slik forståelse?

Se opp-
Gråten er ikke
Kanskje
restaurant
leiligheten:
Du står opp, &
Gråten er inntre
er å være mest
met. Du føler med

Turid Suzanne Berg-Nielsen

Et barn gråter.....

**Når er barneoppdragelse
ikke lenger privatsak?**

Du er på ferie i Syden og får ikke sove. Det er lytt mellom leilighetene. Et sted gråter et barn. Roper på mamma, er neppe mer enn to år. Du hører musikk fra hotellets restaurant. Tankene flyr. Kanskje du har sovet litt, kanskje ikke. Barnet gråter ennå. Sårt. Roper fortsatt på mamma. Gråten må ha vart en time nå? Kanskje foreldrene er i restauranten og barnet alene i leiligheten? Noen burde si fra. Du står opp, går ut på gangen. Gråten er inntrengende. Noe må

være galt. Kanskje barnet er sykt? Eller solbrent? Da høres en mannstemme fra leiligheten. Lettelse, barnet er ikke alene. Men mannstemmen kjefter. På norsk. Klask! Barnet mister nesten pusten, hikster, skriker desperat. Du tviler på om du hørte riktig. Han kan da ikke ha slått så hardt at det høstes helt ut på gangen? Et nytt klask. Nye hikst, og rop etter mamma. Du er ikke i tvil lenger. Mannen slår et lite, gråtende barn.

HVA GJØR DU?

Legger deg til å sove igjen? Banker på, viser at du er opprørt? Eller vil du anstrenge deg, være vennlig og spørre om det er noe du kan hjelpe med?

Kanskje du står der med et dilemma. På den ene siden kjenner du deg i din rett til å forsøke å stoppe ytterligere mishandling. I dagens samfunn med vår ofte manglende ansvarsfølelse for hverandre, har flere spurt hvor det er blitt av nabokjerringa som bryr seg. Og der står du på hotellet. Som en opprørt nabokjerring, med et sterkt ønske om å gripe inn overfor noe som opplagt må være galt.

Samtidig har du følelsen av å ha sneket deg til innsyn i en privat verden du ikke har noe med. Det er midt på natten. Du står utenfor en dør og lytter etter noe det sikkert ikke var meningen du skulle høre. De fleste har hatt øyeblikk sammen med sine barn hvor de ikke har hatt noe ønske om å bli sett. Særlig av en utenforstående som føler seg fri til å blande seg inn og påpeke ens utilstrekkelighet.

Du blir stående utenfor døren og vurderer, på den ene siden: din rett til å bry deg og på den andre siden: den andres rett til å slippe innblanding. Som begrunnelse for å banke på døren tenker du på barnets rett til å slippe mishandling. Som begrunnelse for ikke å blande deg inn, er alle foreldres rett til tidvis å være dårlig foreldre. Det er ikke din oppgave å forandre dem.

Et avgjørende spørsmålet er: hvor mye kan man være dårlige foreldre før det slutter å være en privatsak?

FORELDREIDENTIFISERT

Hvis du er mest identifisert med foreldrene, vil du kanskje føle med en far som har vært våken halve natten; han har trolig forsøkt det meste for å roe ned barnet. I utslitt maktesløshet og frustrasjon gjør noe han er lei seg for etterpå. Dette er sikkert et enkeltstående tilfelle, en privatsak, tenker du kanskje, og legger deg.

At vi har respekt for en annen families privatliv, viser følgende: Tenk deg at du visste at foreldrene til det gråtende barnet var i restauranten den natten i Syden. De hadde fortalt deg tidligere på dagen at en fremmed skulle være barnevakt den kvelden. Når du sto på gangen og hørte at barnet ble slått, visste du at det var barnevakt. Hadde du da vært i tvil om hva du skulle gjøre? Ville det ikke vært en selvfølge å banke på døren og sørge for at barnet kom i andre hender?

De fleste vil nok synes at det er lettere å blande seg inn hvis mishandleren ikke er en av foreldrene. Hvorfor blir det mer følsomt å stoppe foreldre som mishandler enn en som er barnet fremmed? Noe av forklaringen kan kanskje skyldes at vi ikke har samme følelse av å trække inn i et privat område når det er en barnevakt som skal stoppes. *Foreldre* kan til nød slå sine barn. Ikke andre. Derfor er vi mer i vår rett til å stoppe andre. Vi kan forlange en annen oppførsel av dem. Det kan vi liksom ikke av foreldrene.

BARNEIDENTIFISERT

Den andre posisjonen er å være mest identifisert med barnet. Du føler med

dets frykt, fortvilelse og smerte. Du blir ganske sikkert opprørt. En overgriper som utagerer på et forsvarsløst, prisgitt og kanskje sykt barn, gjør deg full av harme. I din fantasi ville du gjerne se faren få igjen med samme mynt. Du banker på døren.

Indignasjon og harme overfor en identifisert overgriper kommer lett til uttrykk. Alle kan forferdes over at noen kan gjøre slikt. En overgriper er lett å ta avstand fra fordi hun/ han ligner ikke oss. Denne opprørthet er fraværende

Ingen vil ha et offentlig oppdragelsesdepartement hvor bedrevitende sosialarbeidere setter opp normer for korrekt barneoppdragelse.

når det ikke lenger dreier seg om dramatiske enkelthendelser, men alle de mindre åpenbare, destruktive foreldreholdninger som i lengden kan være mere skadelige for et barn enn et enkelt overgrep. Slike foreldreholdninger kalles gjerne «emosjonell mishandling». Den hører man ikke som klask på gang-

en. Men resultatene av den er likevel iøynefallende - hvis man bare vil se.

For eksempel har en blanding av vedvarende tilbakeholdt negativitet rettet mot et barn og uventede sinnesutbrudd vist seg å være en «giftig» kombinasjon for barnet. Det er store sjanser for at barnet vil få alvorlige problemer, selvom noe overgrep aldri har funnet sted. Hvis foreldre er urimelige autoritære eller på den andre siden altfor neglisjerende iforhold til sine tenåringer, har det påvisbare konsekvenser. Ungdommer med

slike foreldre vil med større sannsynlighet være mer utprøvende på stoff og alkohol og ha vanskeligheter i omgang med jevnaldrende og gjøre det dårligere på skolen. Det finnes mange svært uheldige måter å være foreldre på. Det underlige er at vi er så lite opptatt av dem, særlig når konsekvensene kan være skjellsettende.

TO POSISJONER

I ditt dilemma på hotellet i Syden har du to posisjoner å velge mellom: å være foreldreidentifisert eller barneidentifisert. I debatter om barnevernet møter man de samme posisjoner hos debattantene. Noen er opptatt av å sikre barns rett til å slippe mishandlende foreldre. Slike voksne har ikke sjelden sett eller kjenner til mishandlede og/eller forsømte barn. De vet hvilke skjebnesvangre følger dårlig foreldrefunksjon kan ha. Andre er opptatt av å sikre foreldrenes rettigheter.

Man vil ikke ha et offentlig oppdragsdepartement hvor bedrevitende sosialarbeidere skal sette opp normer for alle andre hva gjelder politisk korrekt barneoppdragelse. Man er opptatt av foreldrenes rett til å selv å velge for sine barn, retten til å slippe offentlig innblanding i privatsfæren.

Men ingen vil gi foreldre rett til å mishandle sine barn. Det eneste land i Europa hvor det fortsatt ikke er forbudt å slå sine barn, er i England. Men hva med den emosjonelle mishandling? En vid

Jo yngre barna er, når de får nye foreldre, desto fortere bedres deres atferdsavvik.

definisjon av emosjonell mishandling er alt du gjør eller unnlater å gjøre som kan påvirke barnet negativt over tid. Hva som virker negativt inn på et barn avhenger av barnets legning. Barnet i Syden kan være et robust barn, som «tåler» en støyt og tar ikke videre skade av det. Barnets gråt tydet riktignok ikke på det, den var usedvanlig sår. Det kunne også hende at barnet er mer følsomt, nærtagende. Tenk deg at det var en schizofren tante i familien. Barnet kan således være et risikobarn, i genetisk forstand, for senere utvikling av en sinnslidelse. Vitenskapelig studier peker i retning av at særdeles god foreldrefungering til en viss grad kan

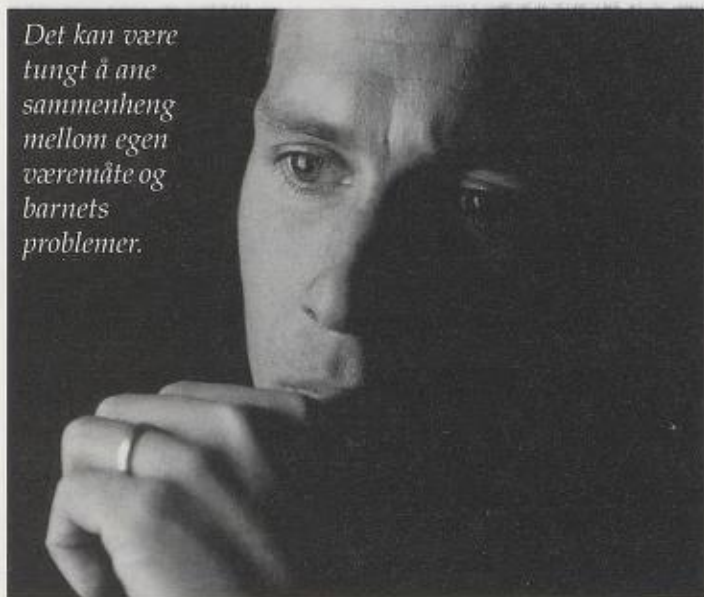
kompensere for biologisk predisposisjon. I et slikt tilfelle kan en far eller mor som til stadighet viser fiendtlighet, åpenlyst eller tilbakeholdt, ha livslange, alvorlige konsekvenser for barnet.

De to posisjonene, barneidentifisert eller foreldreidentifisert, ligger gjerne til grunn for en faglig uenighet om hvilke arbeidsmåter som er de «riktige» innen barnevernet. Noen mener at bare foreldrene får gode og mange nok praktiske, økonomiske og menneskelige støttetiltak rundt seg, vil deres foreldrefungering bli bedre. De fleste studier peker imidlertid i retning av at ytre for-

hold som dårlig økonomi, lite sosialt nettverk og stress riktignok påvirker foreldrefungeringen til noen, men ikke alle. Avgjørende for hvorvidt du lar stress og egen ensomhet gå utover ditt barn, er dine personlighetstrekk.

Andre i barnevernet mener at man kanskje venter for lenge med å gripe inn og gi barnet bedre oppvekstbetingelser. Barnet har allerede fått problemer og kanskje blitt så gammelt, at skjev-

Det kan være tungt å ane sammenheng mellom egen væremåte og barnets problemer.

utviklingen er vanskelig å snu. En forskningsstudie har vist at desto yngre barna er, når de får nye foreldre, jo forttere og lettere bedres deres atferdsavvik.

RETTE TIL Å BLANDE SEG INN

Hvis du mener å ha en rett eller plikt til å blande deg inn ved mistanke om mishandling, enten den er fysisk eller emosjonell, må du også godta at andre har en tilsvarende rett til å blande seg inn i

oppdragelsen av dine barn. Det er selvfølgelig forskjellig på å mishandle barn og fra tid til annen over reagere. Men mer enn det vi vanligvis tenker, er overgangen mellom dårlig foreldrefungering og mishandling glidende. Det ser ikke ut til at fysisk mishandlende foreldre skiller seg vesentlig ut hva gjelder personlighet sett i forhold til andre dårlige foreldre som ikke mishandler.

Mange vil ha seg frabedt innsyn i egen foreldrerolle og unnlater derfor å kommentere på andres. Trækker jeg i naboens have, kan jeg ikke klandre at han trækker i min. Det er vanskelig å kommentere på andres foreldreatferd, selv blandt gode venner. Hvem er jeg som kritiserer? Gjør jeg alltid det riktige selv?

Kan det være behov for å ha egen hage eller foreldrefungering i fred, som gjør at man i Syden kvier seg for å stoppe faren, men ikke barneverkten?

HVORFOR SÅ SÅRBAR?

Man kan spørre seg om motviljen mot innsyn, trangen til å la egne uheldige foreldreholdninger forbli usett av andre, skyldes sårbarhet for kritikk hva gjelder ens foreldrerolle. Ingen liker kritikk. Blir man kritisert for noe man gjør, kan det kjennes sårt. Blir man kritisert for noe man gjør som foreldre, kjennes det verre. Da er det ikke bare noe galt man

En måte å komme bort fra skyldfølelsen i foreldrerollen, er å være «kjempegreie» foreldre etter et sinnesutbrudd.

gjør, men noe galt man gjør med ens barn, noe som kan føre til at ens barn har det vondt og vanskelig. Mange synes det er ille nok å være ansvarlig for egne feil. I tillegg blir man også ansvarlig for hvordan ens barn har det .

Det gjør vondt å se at det ens barn sliter med, kanskje er et resultat av egen foreldrefungering. Det kjennes tilsvarende lettende hvis man også kan finne andre utenforliggende forklaringer på barnets vanskeligheter. Slike forklaring-

er er ikke vanskelig å finne. Men man tillegger dem gjerne større betydning enn det som er rimelig. De fritar en liksom fra ansvaret.

SKYLDFØLELSEN IGJEN

Ingen vil være dårlige foreldre. Alle er vi likevel det fra tid til annen. Å tenke over det kan gi mange en ubehagelig skyldfølelse. Hvis opplevelsen av velbehag er kriteriet for hvordan man bør

forholde seg, vil alt være kjærkomment som kan fri en fra skyldfølelse. Men skyldfølelse er tildels et resultat av at man evner å være kritisk til egen foreldrefungering. Den evnen er en av forutsetningene for at man kan justere uheldige foreldreatferd. La oss endelig håpe at faren som slo, hadde skyldfølelsen intakt. Det vil kunne bidra til å bremse ham slik at han ikke slår igjen.

VEKK FRA SKYLDFØLELSEN

En måte å komme bort fra skyldfølelsen er å være «kjempegreie» etterpå. Man vil gjøre godt igjen, ikke sette for mye grenser, være ettergivende, forsøke å blidgjøre barnet. På den måten kan man gjenopprette selvbildet som snill mor eller far. For barnet kan det bli dobbelt uheldig. Foreldrene blir uberegnelige. Det er ikke faste normer som styrer oppdragelsen, men foreldrenes humør, luner og skyldfølelse.

En annen måte å unngå skyldfølelse kan være å anse barnet som umulig. Noen barn har riktignok et medfødt vanskelig temperament som kan være en stor utfordring for omgivelsene. Men det er dessverre ikke sjelden man kan se foreldre som har behov for å «forstørre» de negative egenskapene hos et barn. Hvorfor? Tenk deg faren som slo. I den situasjonen er det ikke helt usannsynlig at han ville beskrive sitt barn som usedvanlig vrangt, ustyrlig, trassig osv. Det ville gi et skinn av legitimitet til hans reaksjon. Han kan lette sin skyldfølelse ved å tenke: ungen var jo så umulig at det ikke var rart jeg overreagerte. «Det var ikke jeg som var vanskelig. Det var barnet.» Noen forel-

dre har et vedvarende behov for å «lokalisere» eller plassere det vanskelige utenfor seg selv.

FORMET I EGET BILDE

På den måten bidrar man til å forme barn i eget bilde. Ikke det bildet man aller helst skulle ønske seg. Det ville vært et problemfritt barn man kunne være stolt av. Men det er ikke bare det ideelle bildet av ens barn som kan bidra til å bevare egen selvfølelse. Et vanskelig barn er en slags unnskyldning for at man selv gjør feil i oppdragelsen. «Det er ikke fordi jeg er dårlig mor eller far at mitt barn er slik, det er fordi barnet er vanskelig». De problemene som man måtte ha som foreldre, gjøres til en negativ egenskap ved barnet. Eller et særtrekk ved barnet forstørres og brukes dermed til å forklare egen utilstrekkelighet i foreldrerollen.

Tenk deg en overkontrollerende mor og hennes unge sønn. Han er livlig med mye temperament. Hun tenker sjelden på at hun selv har samme temperament og tidvis har vanskeligheter med å skjule sin irritabilitet. Den fører bl.a. til at hun overkontrollerer sønnen. På den måten får hun «utslipp» for noe av sin aggressivitet. Samtidig bevarer hun selvbildet som god mor, siden hun gjør så mye sammen med ham og er så bekymret for ham. Hun slipper å tenke over egen irritasjon. I stedet er hun svært opptatt av sønnens hissige temperament og opplever fort at han kan terge henne. Han på sin side får lite rom for sin utfoldelsestrang. Han vokser opp med en selvfølelse av å være ganske «slem». Han kan bli engstelig og må an-

strenge seg hele tiden for å være slik mor liker. Gjennom sin masete overkontroll minner hun ham indirekte på at han «egentlig» ikke er grei likevel. Han må være «den slemme» slik at hun kan opprettholde sitt selvbilde som snill.

I forskning har man greid å finne frem til noen trekk som karakteriserer mangelfull foreldrefungering. Det er nettopp tilbøyeligheten til å tillegge et barn negative egenskaper som det ikke har, eller forstørre de som måtte være der. Eller man tillegger dem «ondsinnede» intensjoner når de gjør noe; at barnet f.eks. gråter bare for å plage foreldrene.

Hva du velger å gjøre på hotellet i Syden, enten du banker på eller legger deg, kan altså avspeile to posisjoner. De posisjonene gjenfinner man i debatten om hvor inngripende barnevernet skal være. Debatten er lite tjent med en polarisering som følge av at man er for identifisert med enten foreldre eller barn. Men de to posisjonene blir uvil-kårlig tilspisset når barnevernet fremmer forslag om omsorgsovertakelse til fylkesnemnda mot foreldres ønske. Det som i utgangspunktet kanskje var en interessekonflikt mellom foreldre og barn, blir lett til en konflikt mellom foreldre og saksbehandlere i barnevernet. I en slik polarisert situasjon er det ikke

lett for noen å innrømme feil i foreldrefungeringen.

DEPRIVATISERING

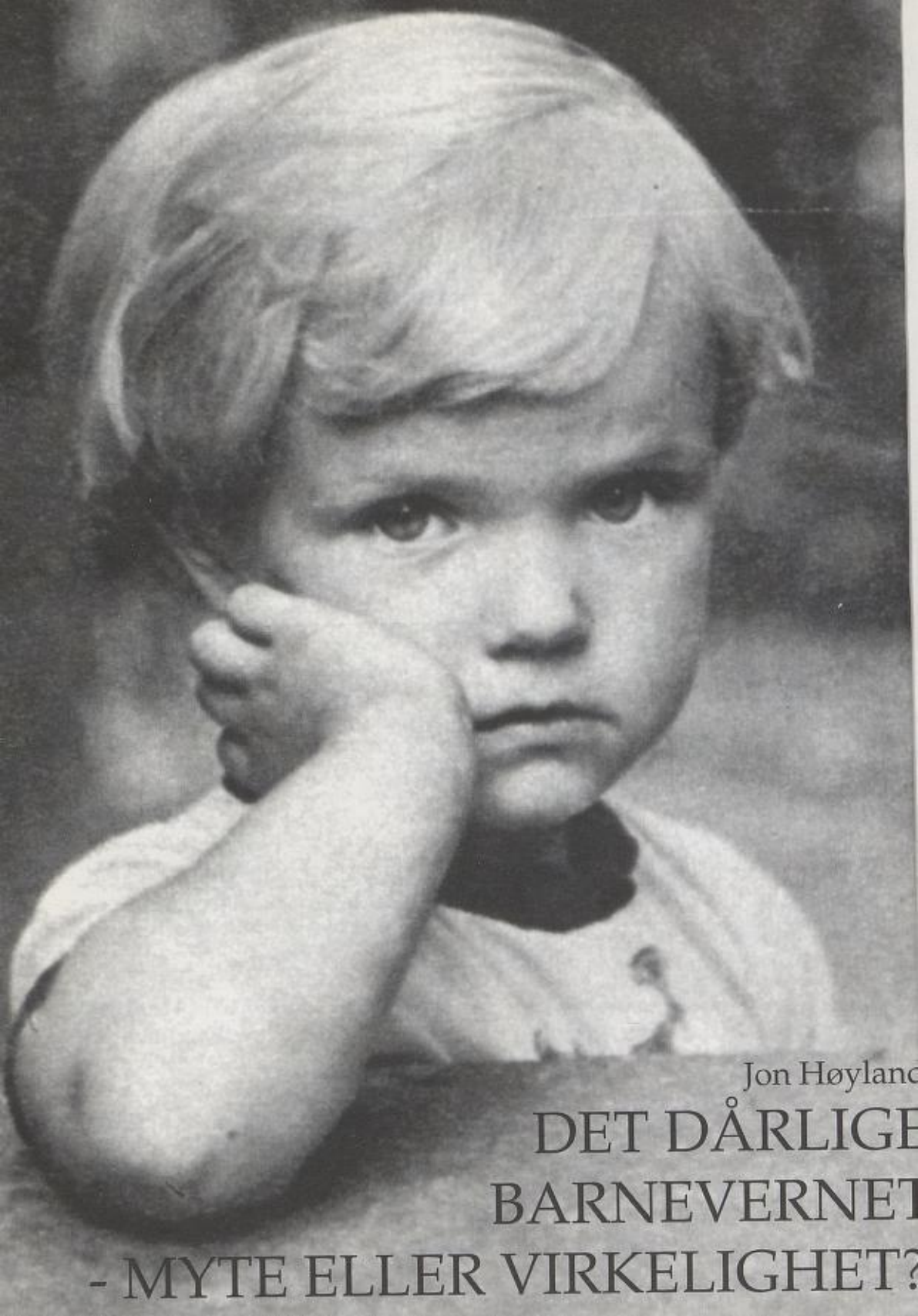
AV BARNEOPPDRA GELSEN

Feil begår alle, også som foreldre. Den kanskje største feilen er at vi fortier dem. En «deprivatisering» av uheldig foreldrefungering trenger *ikke* bety at det offentlige skal gripe inn oftere. Det kan i beste fall bidra til at offentlig inngripen blir mindre nødvendig. Gjennom gjensidig åpenhet om utilstrekkeligheter i foreldrerollen, ville vi kunne være mer korrektiv for hverandre.

En større åpenhet kan kanskje også føre til at du i Syden finner det mindre besværlig å banke på og tilby din hjelp.

Turid Suzanne Berg-Nielsen, f. 51, psykolog, stipendiat i barnepsykia-tri ved Universitetet i Trondheim, kurslærer i Acem.

Hvordan kan det offentlige i større grad beskytte barn som blir mishandlet og samtidig ikke undergrave alle foreldres rett til å bestemme over sine barn?

Jon Høyland

DET DÅRLIGE BARNEVERNET

- MYTE ELLER VIRKELIGHET?

Har vi et brutalt og overmektig barnevern, eller er barnevernet et offer for usaklig skittkasting? Hvorfor er barnevernet en så velegnet syndebukk, og hvilke følger får en kritikk på avveier?

Barnevernet har lenge vært i hardt vær i media. I kjølvannet av reportasjer i TV og aviser om barneverntjenestens behandling av enkeltsaker om omsorgsovertakelse, har det fulgt sterke kritiske uttalelser fra mange hold om barneverntjenestens virksomhet. Det kan være naturlig å dele uttalelsene i tre grupper.

Vi har for det første den rene utblåsning, helt uten smålige krav til saklighet eller redelighet. I et leserbrev i en lokalavis på Sør-Vestlandet oppfordres «alle som har egen tankegang til å stoppa barnevernets maktmisbruk mot normale menneske». Et annet leserbrev samme sted forteller at:

«Barnevern er en forferdelig ting.
Du kan miste ditt vern for alltid.
For de kan stenge deg inn i en ring,
gi deg sår, og så strø salt i.
.....»

I samme gruppe må vi også plassere de litt mer tildekkede uttalelser, som når en sokneprest nær Stavanger i et opphetet og kritisk avisinnlegg minner om

at «Gud dømmer hjertets tanker og råd...», og tilbyr sjelesorg for saksbehandlerne i en barnevernsak. En moderne humanisert statskirkeprest kan neppe komme nærmere en trussel om evig fortapelse.

Den andre gruppe kritiske uttalelser, er de *tilsynelatende* saklige innlegg. De er holdt i en rasjonelt argumenterende form, og antyder gjerne at man *egentlig* er for barnevern, samtidig som dagens barnevernpraksis beskrives i sterkt kritiske vendinger, med reelt sett like fraværende krav til vitenskapelig metode og saklighet som i gruppe én. Innleggene henviser sjelden til annet grunnlag enn avisreferat fra enkeltsaker, og konklusjonen er som regel at barnevernet griper inn for ofte og for drastisk. Gjennomgående er det *foreldrenes* interesser som forsvares i innleggene.

Deler av Fremskrittspartiets melding til Stortinget om barnevernet fra desember 1995 (Dokument nr. 8:17 (1995-96)), må plasseres i gruppe 2. Meldingen presenteres som «...tiltak for å gjenopprette tilliten til et barnevern i tillitskrise», men gjør vel i realiteten en innsats for å forsterke mistilliten. Meldingen bærer preg av spekulativ synsing og ubegrunnede slutninger. Det uttales f. eks.(s.9) at «Det kan være vanskelig å forstå årsaken til hvorfor barnevernet så ofte feilprioriterer», uten at det forsøkes vist at, *hvor mye* eller *på hvilken måte*, barnevernet feilprioriterer. Og barnevernets lave produktivitet påvises (s.8) ved å henvise til at en heltids barnevernansatt i gjennomsnitt pr. år ikke har ansvar for mer enn ca. 8 barn, mens en heltidsansatt polititjenestemann i Incestgruppa ved Oslo politikammer i

løpet av 1992 gjennomførte full etterforskning i 30 saker og bisto i ca. 8. Det er stilt sammen to kvalitativt forskjellige arbeidsoppgaver, hvor det eneste iøynefallende likhetstrekk er at de gjelder barn, og en produktivitetssammenligning blir meningsløs. Bedre blir det ellers ikke når meldingen i svært uvitenskapelig stil innlater seg på faglig kritikk av lærebøker og konkluderer med bl.a. å foreslå at regjeringen skal sørge for å fjerne lærebøker skrevet av Kari Killén fra utdannelsen av barnevernarbeidere.

Den tredje gruppe kritiske mediauttalelser om barnevernet er liten. Det er de innlegg som bygger på et forsvarlig faktisk grunnlag og holder seg innen akseptable rammer for en saklig og redelig debatt. Et eksempel her er omtalen av en sak som var til behandling i menneskerettighetskommisjonen i Strasbourg våren 1995. Kommisjonen konkluderte med at den *omsorgsovertakelse* som var foretatt ikke innebar noe brudd på den europeiske menneskerettighetskonvensjon, men at avgjørelsen om å frata moren *foreldreansvaret* og *kontakten med barnet* var i strid med konvensjonsbestemmelsen om rett til privatliv og familieliv. Det så ut til at både referat (f.eks. Aftenposten 8.3.95) og deler av debatten var preget av at saken var hevet opp på et nivå som ga tilstrekkelig avstand til at saken kunne gis en seriøs behandling.

Det er ikke bare «barnevernet» i snever forstand som rammes av særpreget kritikk. Også psykiatere og psykologer som engasjeres som sakkyndige i barnevernsaker får sitt. I et intervju i Aftenposten (04.06.96) uttaler advokat

Christine Hamborgstrøm: «Situasjonen er under enhver kritikk. Som advokat opplever jeg stadig at barnevernet suverent plukker ut en sakkyndig de vet vil støtte deres sak mot mor eller far. Det finnes heldigvis også redelige sakkyndige. Men de aller fleste som brukes i disse sakene er «kjøpt og betalt» av barnevernet. Det er avtalt spill.» Dette er en sterk uttalelse, som vel hører til et sted mellom gruppe én og gruppe to i inndelingen foran. Man kan undres hvorfor advokaten stanser der. Hvorfor ikke ta med f. eks. domstolene, som jo stadfester de aller fleste vedtak om omsorgsovertakelse? Eller blir konspirasjonsteorien da *for* gjennomsigtig?

ER KRITIKKEN BERETTIGET?

Det gjøres feil i barnevernet, som i all annen offentlig forvaltning. Men det er ikke noen seriøs undersøkelse som tyder på at det gjøres *flere* feil i barnevernet enn i annen forvaltning. Det er vanskelig å se at kritikken står i noe rimelig forhold til de feil og mangler som lar seg påvise.

En vesentlig del av kritikken anklager barnevernet for økende og unødvendig bruk av tvungen omsorgsovertakelse i stedet for hjelpetiltak i hjemmet. F. eks. utstedte for en tid siden nestleder i Stortingets sosialkomité, John Alvheim, Frp, en pressemelding. Han hadde gått gjennom endel barnevernsaker og funnet at barnevernet var på ville veier, og han ga ti bud til norske foreldre om hvordan man skulle beskytte seg mot barnevernet. I det niende bud formaner foreldrene til å huske at når barnevernet snakker om

hjelpetiltak, mener man som regel omsorgsovertakelse eller overvåking. Uansett hva Alvheim tror om barnevernet, er dette et underlig utspill fra et sentralt medlem av Stortinget, som er ansvarlig for den lovgivning som styrer barnevernets virksomhet. Men utspillet kunne iallfall lettere forstås, dersom det kunne påvises en foruroligende utvikling i barnevernets praksis. Tilgjengelig statistikk bekrefter ikke en slik utvikling. Antall omsorgsovertakelser og hjelpetiltak blir registrert, og tallene viser at antall barn under barnevernets omsorg var ca. 5000 både ved utgangen av 1991 og ved utgangen av 1995, mens antall barn som mottok hjelpetiltak økte i samme periode fra ca. 10.000

til over 17.000. I forhold til det hjelpebehov som avdekkes og de ressurser som nå settes inn, brukes omsorgsovertakelse som virkemiddel klart sjeldnere enn for få år siden.

Det blir ofte borte i kritikken at *barnevernet*, det vil si barneverntjenesten i kommunen, ikke har rett til å treffe varige tvangsvedtak om f. eks. omsorgs-

Er mor sprøytenarkoman, har far begått incest? Det fortalte ikke avisene noe om.

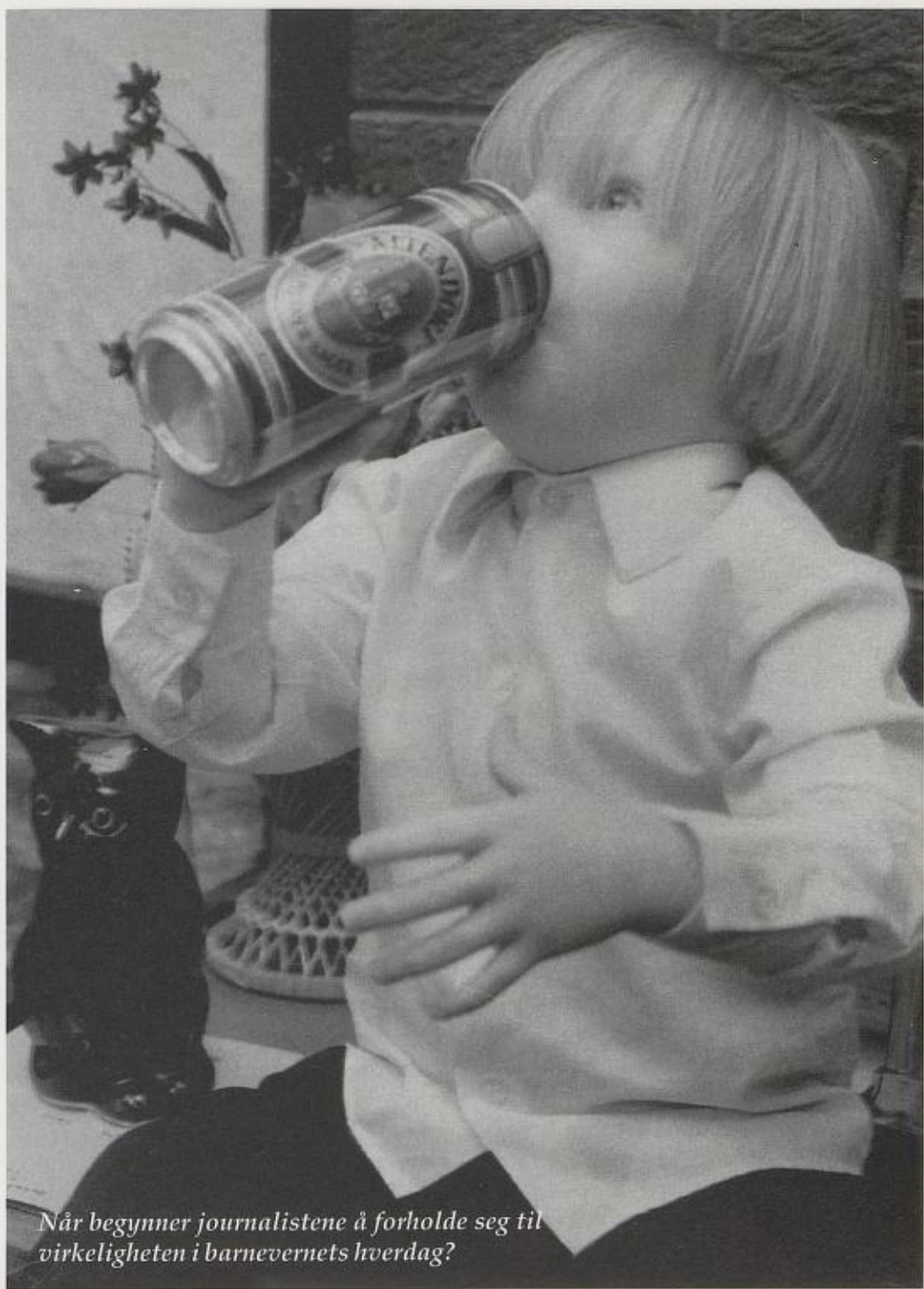
overtakelse. Barneverntjenesten forbereder saken og fremmer forslag for fylkesnemnda for sosiale saker, og fylkesnemndas vedtak kan deretter av foreldrene kreves prøvet i inntil tre rettsinstanser. Det har, på godt og vondt, blitt betydelig mer byrdefullt for barneverntjenesten å oppnå et vedtak om omsorgsovertakelse. Det gode ved dette er først og fremst at systemet bedre enn før hindrer omsorgsovertakelse på sviktende grunnlag. Samtidig kan økte kostnader og økt arbeidsbyrde medvirke til at barneverntjenesten unnlater å fremme forslag om omsorgsovertakelse også i tilfelle hvor et slikt vedtak ville være riktig.

Mye av kritikken tar utgangspunkt i enkeltsaker om omsorgsovertakelse. Medias skildringer av barnevernets overgrep, på grunnlag av en ensidig saksfremstilling fra foreldrene, har ofte gitt inntrykk av et brutalt og maktarrogant barnevernregime. Et grelt eksempel er beskrevet av Trond Berg Eriksen («Helse i hver dråpe», s. 246): En sørlandsavis fortalte over bred spalteplass om barnevernets absurde og vilkårlige overgrep mot mor, far og barn. Avisen fortalte f. eks. ikke at mor var sprøytenarkoman, og at far i en årrekke hadde begått incest mot barnet. Familien var avbildet sammen i en blomstereng, kledd opp av avisen, under overskriften «Får de lov til å være sammen?». Etter dette bøyde barnevernet av under press fra kommunepolitikere, og avisen triumferte fordi de snille og svake hadde vunnet over de stygge og sterke.

JOURNALISTEN OG OFFERET

Det er flere årsaker til at barnevernsaker så ofte får en skjev fremstilling i media. Selve utgangspunktet er som regel skjevt: På den ene siden engasjerte og fortvilte foreldre som gir journalisten sin versjon av saken som ledd i en kamp for å beholde barnet, og på den andre siden et barnevern som er bundet av taushetsplikt og derfor har begrenset adgang til å utfylle og korrigere foreldrenes versjon. Likevel er det grunn til å spørre hvorfor journalisten så ukritisk bruker foreldrenes fremstilling, og endog selv forsterker og dramatiserer saken i deres favør slik eksemplet fra Sørlandet viser.

Det er ikke vanskelig å se hvordan saken bør være for å tilfredsstille *journalistens* behov. Historien om den ressursvake mor som vil sitt barns beste, i kamp med et overmektig og brutalt barnevern, gir avisen lesere og journalisten anseelse. Det gjør ikke en historie som henger ut den samme moren og berømmer barnevernet for effektivt arbeid, og heller ikke en historie som nøkternt og saklig drøfter de relevante momenter og under tvil konkluderer med at vilkårene for omsorgsovertakelse trolig er oppfylt. Journalisten blir følgelig fristet til å gjøre som Askepotts stesøstre: å kutte en tå her og en hel der for å få skoen til å passe. Ikke ved å gi uriktige opplysninger med vitende og vilje, men ved å velge bort opplysninger, fargelegge, dramatisere, unnlate å være kritisk mot sin kilde, unnlate å forlange innsyn i skriftlig materiale, og

Når begynner journalistene å forholde seg til virkeligheten i barnevernets hverdag?

Hvor skadet skal vi tillate at et barn blir, for å verne om foreldres rett til å bestemme over sine barn?

unnlate å sjekke opplysningene mot andre kilder. Det kan oppstå en usunn narcissistisk allianse mellom journalisten og foreldrene, hvor begge parter har interesse av å fordreie historien. Journalisten fristes til å gjøre stoffet sterkere og mer dramatisk for å fremheve seg selv som journalist, og foreldrene fristes til å skape et urealistisk bilde av seg selv som offer for andres overgrep, både for å vinne saken og for å slippe smerten ved å kjenne på egen mislykkethet.

Journalister er dessuten også både

voksne og foreldre. Det er lett i en barnevernsak å identifisere seg med de voksne foreldre som ser ut til, liksom journalisten, å gjøre så godt de kan. Et forsvar for foreldre som ikke strekker til, blir samtidig et forsvar for journalistens egen foreldrerolle. Det ligger til rette for at foreldrene og journalisten også her inngår en allianse, hvor de begge får plassert noe av byrden ved et komplisert liv over på barnevernet, og hvor de spares for smerten ved å kjenne på egen samvittighet og utilstrekkelighet. Frem-

stillingen av foreldrene som hjelpeløse ofre for et mektig barnevern, støtter noe av journalistens eget behov for å være offer i en vanskelig hverdag.

I dette perspektivet blir det vanskeligere for journalisten å kjenne på barnets smerte. Dersom han i det hele tatt trefte barnet, og det er gammelt nok til å si noe om sin situasjon, kan det være nærliggende for journalisten å slå seg til ro med et utsagn hvor barnet i normal lojalitet til sine foreldre melder at alt er bra.

TILLITEN TIL BARNEVERNET

Det kan være rimelig å forvente at den for det meste hetspregede omtale av barnevernet i media, vil samsvare med en manglende tillit hos folk flest til barnevernets arbeid. Barnevernets utviklingssenter har i henholdsvis 1990, 1993 og 1995 latt Norsk Gallup foreta landsdekkende og representative undersøkelser om folks holdninger til barnevernet. Resultater fra undersøkelsene er referert og kommentert i tidskriftet Norges Barnevern nr 1 - 1996. Det mest overraskende resultat er kanskje at folks tillit til barnevernet *sank* i perioden 1990 - 1993, som er den perioden da bl. a. den nye barnevernloven ble vedtatt, og regjeringen gjennomførte en treårig nasjonal plan for styrking av barnevernet. I 1993 var det bare 34% av de spurte som mente at barnevernet var meget eller ganske godt egnet til å gripe inn i familier der foreldre/foresatte ikke tar tilstrekkelig hånd om sine barn. I 1990 var det 43%. Men 1993 ser ut til å ha vært bunnen av en bølgedal. I 1995 var prosentsatsen for samme gruppe

steget til 43 igjen.

Selv om tilliten er stigende, og selv om tallene ikke helt ut bekrefter det dystre bildet av mistillit man i perioder kan ane ved å lese avisenes leserbrevspalter, så er tallene nokså nedslående. Det kan nok hevdes at en etat med så stor makt til å gripe inn i borgernes privatsfære, iallfall burde ha støtte av et klart flertall i befolkningen.

Forøvrig viser undersøkelsene at synet på barnevernets bruk av tvang var mest positivt hos personer som hadde yrkesmessig tilknytning til barnevernet, eller hadde høyere utdanning, eller kjente til mishandlede eller forsømte barn. Det kan tyde på at tilliten generelt kan bedres ved å gi relevant informasjon om barnevernets virksomhet.

En god måte å gi slik informasjon på, er trolig å slippe journalisten inn i barnevernet. En erfaring fra Rogaland kan illustrere dette:

Etter en periode med særlig hatsk mediakritikk mot barnevernet for overgrep mot sakesløse foreldre, ble det på forsommeren 1994 holdt et møte om medias fremstilling av barnevernssaker, med representanter fra fylkesmann, fylkesnemnd, barneverntjenesten og pressen. Møtet endte såvissst ikke i noen hjertelig forsoning, men etter møtet tok en journalist i Stavanger Aftenblad opp en utfordring om å vurdere barnevernet fra innsiden. Hun foretok en rekke intervjuer og undersøkelser og skrev høsten 1994 fire helsides artikler om barnevernet. Ingen av artiklene antyder at barnevernet griper inn for ofte eller begår overgrep mot foreldre. Én artikkel (SA 24.09.94) ble skrevet etter en natt

på utrykning med barnevernvakten i Stavanger. Journalisten forteller, som én av flere dramatiske episoder, at vakten ble tilkalt fordi en barnevogn sto plassert ytterst ved vannkanten. Barnet lå oppi, neddøpet av sovemidler. Moren deltok i et drikkelag i nærheten og var overstadig beruset. Hun kunne ikke ta hånd om seg selv, og registrerte knapt at barnevernet tok hånd om barnet. Barnet ble kjørt til lege og deretter til barnehjem. Dagen etter traff barneverntjenesten vedtak om midlertidig plassering av barnet utenfor hjemmet. Vedtaket ble straks forelagt fylkesnemnda, som nektet å godkjenne vedtaket, slik at barnet måtte tilbakeleveres til moren. I et intervju samme dag er spørsmålene preget av at journalisten er sterkt kritisk til fylkesnemndas underkjenning av barnevernets vedtak, og hun stiller i tillegg bl. a. følgende spørsmål: «Barnevernet er kritisert nord og ned fordi dere angivelig tar barn i tide og utide. Men når dere slipper pressen inn bak kulisene, ser vi en grad av omsorgssvikt som vi ikke trodde var mulig. Bidrar dere selv til mistilliten til barnevernet ved å fortie elendigheten når dere burde skreket opp og alarmert befolkningen?» Det kritiske blikk er stadig tilstede. Og journalisten retter fortsatt skytset mot barnevernet: Hvorfor har dere ikke fortalt oss dette? Vi finner ingen påtrengende introspektive tanker hos journalisten om *medias* ansvar for mangler ved informasjonen. Men det viktige er likevel at perspektivet er dreiet. Journalisten har forholdt seg til virkeligheten i barnevernets hverdag og har fått øye på et lidende barn.

BARNEVERNET SOM SYNDEBUKK

Barnverntjenesten er så visst ikke den eneste forvaltningsmyndighet som ses på med mistillit. De ekstreme avisinnlegg om barnevernet er likevel spesielle. De hever seg over alle krav til saklighet og redelighet og over rimelige krav til dokumentasjon for fremsatte påstander. Det synes å være en alminnelig enighet om at barnevernet er et slags fritt vilt, på samme måte som etniske og sosiale grupper tidligere har fylt en syndebook-funksjon. Barnevernarbeideren fyller rollen som vår tids jøde.

Det er ikke uforståelig at det blir slik. Massiv mediakritikk over lengre tid bekrefter at barnevernet har gjort seg fortjent til folks aggresjon. Et overmektig og brutalt barnevern er dessuten en langt mer tidsriktig og politisk korrekt syndebook enn etniske minoriteter, fattige eller andre avvikere. Behovet for personer som kan bære noe av skylden for våre vanskelige liv, har heller blitt større i en narcissistisk preget kultur. Ingen foreldre er perfekte omsorgspersoner, og det er ubehagelig å bli konfrontert med egen utilstrekkelighet. Mediaoppslag om barnevernsaker vekker følelser av samhørighet og sympati med andre i en vanskelig foreldrerolle. Samtidig blir det viktig å beskytte seg mot den smerte som er forbundet med å kjenne på at vi heller ikke er flinke nok. Hvis vi gjør foreldrene i barnevernsaken til den skyldige part, blir vi samtidig eksponert for vår egen skyld som foreldre. Da er det lettere å alliere seg med foreldrene og legge skylden ut på

barnevernet. I offerets posisjon fritas foreldre for skyld og ansvar. For at offerrollen skal bli troverdig, krever den sin motsats i en bøddel. Og det er nettopp bøddelen vi finner beskrevet i denne artikkelens innledende eksempler.

Ved å velge et forvaltningsorgan som syndebygg, får vi også gjort opprør mot makt og autoritet. Selv om fylkesnemndene har overtatt den formelle avgjørelsesmyndighet i tvangssaker, er det i manges bevissthet fortsatt barnevernet som har makt til å skille barn fra foreldre. Og det er trolig den mest ekstreme maktutøvelse i vårt samfunn.

I det sosialdemokratiske velferdssamfunn er det et økende krav om at myndighetsutøvelse skal innebære en form for omsorg. Alt som har med helse å gjøre ekspanderer, og bruken av helsepersonell, f. eks. psykiatere og psykologer, øker selv i typiske «regel-anvendelsesetater» som politi og domstoler. Tvangsvedtakene i barnevernet bryter med vår felles myte om hva som er omsorg. Barnevernet, om noen, skal hjelpe og støtte den som er i nød, ikke gjøre ressursvake foreldre enda dårligere stilt ved å ta barna fra dem.

VIRKNINGER AV KRITIKKEN

Mistilliten og kritikken mot barnevernet kan ha flere konsekvenser. Personer som har informasjon om vanskjøtsel og mishandling kan unnlate å melde fra til et barnevern de ikke har tillit til. Og barnevernet vil ha vanskelig for å samarbeide med foreldre om hjelpetiltak, dersom foreldrene mangler en grunnleggende tro på at barnevernet virkelig vil hjelpe.

Det verste er kanskje at en vedvarende negativ omtale kan føre til at det går troll i ord, at barnevernet blir mindre kompetent, fordi rekrutteringen til barneverntjenesten blir dårligere. Mange opplever det som en belastning i seg selv å arbeide med tvangssaker i barnevernet, og det gjør ikke arbeidet mer attraktivt å tilhøre tidens mest utskjelte arbeidsfelleskap.

Et barnevern som ikke har støtte i befolkningen, er et barnevern i krise, selv om mistilliten bygger på et usant bilde av barnevernets virksomhet.

DEBATTEN SOM BLE BORTE

Det er neppe noen enkle løsninger på barnevernets tillitskrise. For å bringe folks oppfatning av barnevernet mer i samsvar med virkeligheten, er det viktig å tydeliggjøre barnevernets arbeid. Det skjer lettest i media. Men generelle redegjørelser om barnevernets virksomhet er ikke godt stoff. Media vil ha enkeltsaker, og helst saker som viser offentlige overgrep mot vergeløse offer. Noe kan gjøres ved at barnevernet selv praktiserer større åpenhet i enkeltsaker. Der hvor foreldrene har gitt sin versjon til avisen, må barnevernet uhindret av taushetsplikt kunne gi en korrigeret saksfremstilling.

Et forslag som bl. a. er fremsatt fra så ulike hold som Fremskrittspartiet og Terje Ogden ved Barnevernets utviklingssenter, er å opprette en uavhengig instans for internkontroll i barnevernet. En slik instans vil både kunne gi mer sikkerhet utad for betryggende saksbehandling og gi mer nøktern informasjon til media om barnevernets virksomhet.

Det kan se ut til at den aggressive hets mot barnevernet langt på vei har hindret en seriøs debatt om barnevernets virksomhet. Og det er ille. Et godt barnevern er alles ansvar, og en våken opinion er nødvendig overfor et barnevern som har adgang til å initiere så dramatisk maktbruk overfor ressurssvake mennesker. Vi trenger en løpende drøftelse av i hvor stor grad det offentlige skal overta ansvaret på et område som tradisjonelt har tilhørt privatsfæren. Den tid er forbi da storfamilien var sitt eget sosiale sikkerhetssystem, og barn ble satt til oppfostring hos en morbror på Toten dersom foreldrene måtte gi opp. Men det motsatte system, hvor offentlige spesialister overtar ansvaret for barnas tidsriktige oppfostring, er kanskje heller ikke det vi ønsker. Et sentralt aktuelt spørsmål er hvor skadet vi skal tillate at et barn blir, for å verne om foreldrenes rett til å bestemme over sine

barn? Og hvis barnet først er skadet, er det da alltid riktig å ta det bort fra foreldrene, selv om realistiske prognoser for bedring av skadene kanskje ikke er bedre utenfor enn i hjemmet? Barnevernlovens kriterier for tvangsinngrep er i seg selv så skjønnsmessige at de gir spillerom for ulike ideologier, som ikke bør utvikles internt i barnevernet.

Jon Høyland, f. -45, Sorenskriver på Jæren, tidligere leder av Fylkesnemnda for Sosiale Saker i Rogaland, kurslærer i Acem.

Er det rimelig å anta at fremstillingen av barnevernssaker i media er fordreiet? I så fall hva tror du årsakene til det kan være?

Ein kulp i elva

Eg kjenner at eg har vore borti noko.
Noko så svært og enkelt
at alle desse orda enten blir for store eller små.
Kanskje eg kan kalla det ein kulp i elva.
Ein sval og roleg stad
å vera til stades i med si indre uro,
før ein kastar seg vidare ut i elvestraumen.

Rune Belsvik

Meditativ vinterferie

Acem vinterkurs holdes søndag 2. - søndag 9. februar 1997 på Skaugumåsen kurssenter i Asker utenfor Oslo. En fornyende uke med lengre meditasjoner, yoga, meditasjonsveiledning, forelesninger og kontakt med mediterende fra hele Norden.

Acem

Huitfeldtsgt. 49, Postboks 2559 Solli, 0202 Oslo, tlf 22 83 04 83

Internettisider: <http://home.sn.no/home/acem/>

Anne Wærnes

Notater fra en
barnevernarbeiders
hverdag

Lov om barneverntjenster

§ 1 Lovens formål.

Formålet med denne loven er

- å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid,
- å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

- En uke i april:

MANDAG

FATIMA

Dagen starter klokken syv med en telefon fra Fatimas støttekontakt mens jeg sitter ved frokostbordet. Hun er bekymret fordi Fatima ikke har stilt opp til deres avtale dagen før. Hvor er Fatima, har du hørt fra henne? Det har jeg ikke. Nå er vi engstelige igjen. Bor hun virkelig hos en snill familie som hjelper henne, slik hun påstår, eller bor hun sammen med en gjeng med ungdommer, slik faren tror?

Fatima er 16 år og har siden i sommer «unndratt seg omsorg». Hun har holdt seg skjult for sin far og barneverntjenesten over et halvt år. Hun har ikke gått på skolen hele dette skoleåret.

Fatima kom som åtteåring alene til Norge som flyktning fra Somalia. Faren kom senere. Moren er død. Ifjor sommer rømte Fatima hjemmefra. Noen dager senere ble faren fengslet. Etter noen uker henvendte Fatima seg til barneverntjenesten og har siden holdt kontakt med oss. Hun har holdt

fast ved at hun ikke kan fortelle oss hvor hun bor. Hun bærer på mange sorger og hemmeligheter som plager henne. «Ingen kan hjelpe meg, bare jeg selv,» sier hun, «Gud hjelper den som hjelper seg selv». Etter noen ukers kontakt med Fatima gjennom løse avtaler fant barneverntjenesten plass for henne i fosterhjem. Men så ville hun ikke. Det ble for tett kontakt med mennesker. Hun ville heller ikke bo på ungdomshjem. Da vi presset, snakket hun om døden som en god utvei på hennes problemer. Vi ble nok litt redde, og turte ikke ta ansvaret for en tvangsplassering.

Verken Lov om barneverntjenester eller Lov om psykisk helsevern kan sikre en ungdom over lengre tid hvis ungdommen vil skrive seg ut igjen, forutsatt at ungdommen er i stand til å ta vare på seg selv. Men hvor stort ansvar skal barneverntjenesten overlate til denne forsømte 16 åringen? Når er det barneverntjenestens klare plikt å gå inn og overta ansvaret for henne?

Fatima aksepterte å snakke med en psykolog, hvis jeg var med henne. Der håper vi å motivere henne til å ta imot mer hjelp. Foreløpig er det den eneste hjelpen vi greier å gi.

Dette kunne vært Kristian. Han er som kattungene. Han har ikke utviklet en tilknytningsevne og skiller ikke mellom kjente og ukjente.

I dag igjen er det usikkerheten på om vi gjør rett, de vanskelige vurderingene, som sliter. I denne saken holder det ikke å tenke tradisjonelt. Jeg ringer en tidligere kollega som også kom til Norge som flyktning fra Somalia for mange år siden. Ved å drøfte denne saken anonymt kan jeg kanskje få noe mer forståelse av hvilke krefter som styrer jenta, hva som gjør henne så vanskelig tilgjengelig for oss. Jeg er redd for å tolke Fatimas situasjon bare som et utslag av hennes nasjonale kultur, jeg tror mer det er jentas reaksjon på egen livshistorie.

KOBRA

Når jeg er godt i gang med arbeidet på kontoret ringer Kobras advokat. Han lurer på om vi har hørt mer fra hennes eks-mann. Kobra har pakistanske foreldre og er oppvokst i Norge. Da hun var 16 år ble hun sendt til Pakistan og gift med en pakistansk mann som aldri hadde vært i vesten. Hun forteller at hun opplevet det som en enorm skuffelse og krenkelse. Ekteparet slo seg ned i Norge, men ekteskapet ble ikke godt. De fikk tre barn og ble senere skilt. Barna vil ikke være hos far. De forteller moren om urovekkende ting som skjer. Mor ønsker å la dem slippe samvær med far, men tør ikke. Barneverntjenesten går ikke inn i konflikter mellom skilte foreldre om samvær med barna. Slike konflikter overlates til advokat. Jeg tilbød meg å være med Kobra i møte med hennes advokat. Han hjalp henne med en henstilling til barnas far om å akseptere barnas valg eller å kontakte egen advokat.

Denne saken omfatter mye mer enn

Fylkesnemnda fungerer som en rett der klienten ved foreldre og/eller ungdommen møter sammen med sin advokat, og barneverntjenesten med sin advokat. Fylkesnemnda består av en jurist som er leder, to legdommere og to barnevernfaglige dommere. I motsetning til hva mange later til å tro er det fylkesnemnda som fatter alle vedtak etter Lov om barneverntjenster som innebærer tvang. Den lokale barneverntjeneste kan ikke plassere et barn i institusjon eller fosterhjem mot foreldrenes vilje. Barneverntjenesten fatter «administrative» vedtak om frivillig tilsyn, råd og veiledning, økonomisk støtte til en mengde forskjellige formål, ansettelse av støttekontakt, besøkshjem m.m. Men tvangsaker må avgjøres i fylkesnemnda. Fylkesnemnda skal ha et saksframlegg med grundig dokumentasjon og begrunnelse fra barneverntjenesten. Det er ingen lettvoit sak å ta omsorgen for et barn fra foreldrene, og det skal det heller ikke være. Et slikt saksframlegg krever derfor grundig gjennomarbeidelse.

samvær. Det er vanskelig å tro på alt Kobra sier og langt vanskeligere å velge framgangsmåte for å sikre barna. Hver gang vi møter Kobra er en ny krise på gang, og den forrige krisen er ikke lenger så stor som den var. Har Kobra en ustabil personlighetsstruktur? En grundig utredning av hele familien er antagelig nødvendig. Har jeg tid til det nå?

KRISTIAN

Jeg må vurdere om vi skal bestille utredning av Kobras familie når jeg er ferdig med en fylkesnemndsak som jeg holder på med. Lille Kristian er trygt plassert i fosterhjem med samtykke fra moren. Det er et frivillig hjelpetiltak. Men en frivillig plassering kan bare være for en kortere periode. Når det er sannsynlig at behovet for plassering kan

Et besøkshjem er en familie som tar imot et barn på besøk en og annen helg etter avtale. Barnet skal bli godt kjent med denne familien og ha den som en slags beste-foreldre, nære venner. Først og fremst er det beregnet for barn som trenger å komme seg ut og oppleve noe mer, men det er også en god ordning for slitne foreldre som trenger avlastning, spesielt enslige forsørgere. Det er vanskelig å skaffe gode besøkshjem til alle som trenger det.

vare i lengre tid skal saken legges fram for fylkesnemnda. Fylkesnemnda fattar avgjørelser om plassering i fosterhjem. «Lengre tid» defineres ut fra barnets alder. Kristian er bare to år og vi snart ha overskredet denne grensen.

Den fylkesnemndsaken jeg nå skal legge fram har vært omfattende. Flere instanser har samarbeidet om mor og barn med utallige møter. Moren har vært narkoman i mange år. Hun har en viss innsikt i hva hun ikke klarer. Nå har hun «sprukket» på heroin, og da vet vi at det kan gå utfor igjen. Jeg støtter henne i at hun kan være en god mor selv om Kristian er i fosterhjem. Det er viktig for ham å ha kontakt med moren. Det vil hjelpe ham senere i livet når han skal finne ut av sin bakgrunn og identitet. Kristian er allerede tydelig skadet. Han har ikke utviklet en tilknytnings-evne og skiller ikke mellom kjente og ukjente. F.eks. godtok han fostermor fra første gang de møttes, uten å vise tegn til savn eller frykt når mammaen gikk fra ham. Når han er med fostermor i butikken kan han ta hvem som helst i hånden og bli borte.

Jeg hører dessverre at moren møter sterkt press fra venner og andre som ikke kan forstå at hun kan «gi opp» barnet. Det er vanskelig for de fleste å stå imot en slik kritikk. Da er det lettere å demonstrere at man er helt uskikket som mor ved å ta opp igjen misbruket. Jeg har forsøkt å snakke med henne om dette, men det er vanskelig. Resten av dagen sitter jeg og skriver på fylkesnemndsaken.

Dette kunne vært Karima, blendende vakker, stolt og selvsikker.

TIRSDAG

FATIMA

Kl. 11 kommer Fatima, som avtalt. Fatima sier hun er i dårlig humør. Hun har hatt mareritt fire netter på rad. Hun drømmer om krig, mennesker som løper, eksplosjoner, bomber og skudd. Hun hadde dessuten hørt en kraftig lyd igår som fikk henne til å lure på om det var krig her også. Fatima er sliten idag og vil ikke være med ut og besøke sin gamle skole slik vi hadde avtalt. Jeg lokker henne med likevel. På skolen blir hun tatt imot av et par lærere som er glad for å se henne igjen. Fatima er en jente som vinner mange hjerter, og denne spesialskolen er villig til å stille opp for henne også i år når hun ikke er elev hos dem.

SIMEN

Faren til Simen ringer. Han er opprørt over en konflikt han har med sosialkontoret og ber meg om hjelp. Foreldrene til Simen lever på trygd og sosialhjelp. Simen er to år og ble sterkt hjerneskadet etter fødselen. Han trenger omfat-

Dette kunne vært Line, som ble foreldreløs da hun var 12, og har rømt fra 3 forskjellige fosterhjem.

tende medisinsk oppfølging. Alle som kjenner til hva det betyr vet at det krever mye arbeid og innsikt fra foreldre. Barnas mor er stille og litt forsagt, mens faren er brå og provoserende. Vårt kontor fikk barnevernsaken overført fra en annen kommune med beskjed om at de var sterkt bekymret for foreldrenes omsorgsevne. Denne familien burde jeg egentlig bruke mer tid på. Idag gjør jeg avtale om et hjemmebesøk neste uke.

ONSDAG

LISBETH OG KAREN

Hvor er det blitt av Lisbeth? Det er lenge siden jeg har snakket med henne nå. Hun er den mest tafatte av mine klienter. Lisbeth er mor til Karen på tre år. Karen er en liten kruttønne som sjarmerer hele barnehagen, men ikke moren. Moren føler at datteren er sterkere enn henne. Når moren krangler med den lille tre-åringen gir mor seg. Hun blir da lei seg og gråter. Det ser Karen. Da blir hun stille, sier mor. Når et barn opplever seg selv som sterkere enn mor, hvem er da voksen i en farlig verden? Karen har, tross sin lille størrelse, utviklet en fysisk styrke som forbløffer personalet i barnehagen. Hun er dominerende i leken og har problemer med å følge instruksjon fra voksne. Kan hun ha utviklet disse egenskapene for å ta vare på seg selv når ikke mor greier? Kanskje også ta vare på mor?

Vi har jobbet mye med Lisbeth, både jeg og andre deler av barneverntjenesten i bydelen vår. Vi prøver å styrke selvtilliten og gi henne mot til å stå på, men kommer hun videre? Hva forstår hun av Karens behov? Kommer det til å gå bra med Karen?

Faren til Karen slår Lisbeth mens Karen ser på. Jeg har prøvd å snakke med ham, men han liker ikke barnevernet og vil aldri komme

Jeg ringer til Lisbeth for å avtale et møte. Lisbeth er glad for at jeg ringer. Hun vil gjerne komme. «Vi har det bra», sier hun, « - nei forresten ikke noe særlig ».

MARTIN

Advokaten til Martin ringer. Martin ble 18 år i vinter og hans barnevernsak er dermed avsluttet - dessverre. Barneverntjenesten kan bare sette inn tiltak for ungdom fram til de er fylt 20 år hvis ungdommen samtykker og det gjøres før fylte 18 år. Men Martin vil klare seg selv. Martin hadde vært tvangsplassert i en «sterk» institusjon i et år da nytt vedtak måtte fattes. Han hadde et langt synderegister hos politiet og ventet på rettsak. Vi valgte frivillig plassering. Hans lovbrudd var så alvorlige at vi trodde han ville få en dom som tilsa soning i fengsel. Hvis han ble dømt til ubetinget fengsel kunne han søke om å få sone straffen på den institusjonen han var. I så fall ville det være påtalemyndigheten som representerte tvangen og ikke barneverntjenesten. Vi tenkte at det ville være et signal om alvor i hans situasjon. Men slik gikk det dessverre ikke. Martin ble dømt til betinget fengsel og pålagt oppfølging gjennom Kriminalomsorg i frihet (KIF). Barneverntjenesten ble anmodet å skaffe gutten hybel. Ut fra vårt kjennskap til Martin kunne vi ikke gå god for ham overfor en privat hybelutleier. Det tok ikke mange dager før Martin sto på gaten igjen. Nå sitter han på kontoret til sin advokat, og hun vet ikke annen råd enn å ringe meg.

Det er utrolig trist at det skulle gå slik for Martin. Etter stor innsats fra hjelpeapparatet gjorde han faktisk små framskritt på institusjon der han ble fulgt tett opp. Etter å ha rømt flere ganger og blitt hentet inn igjen, tilpasset han seg en hverdag og trygg rytme. Han fullførte

ungdomskolen med gode karakterer, til og med i orden og oppførsel. Han lærte litt selvinnsikt. Men så snart tvangsvedtaket var utgått og han ikke ble holdt fast, avbrøt han denne utviklingen. Martin vil trenge hjelp i mange år for å kunne fungere i samfunnet. Han hadde i det minste startet en prosess i riktig retning. Nå går det den gale veien. Vi kan bare sitte og se på.

TORSDAG

KARIMA

Jeg har for tiden flere tenåringsjenter. Idag har jeg avtale med Karima, 16 år. Karimas foreldre kommer fra Tyrkia og har bodd her i mange år. Karima er født og oppvokst i Norge. Hun er ikke blant dem som er holdt strengest til de ortodokse muslimske skikkene. Men hun rykker og sliter i foreldrenes tøyler likevel. Hun vil ikke styres. Hun er en blendende vakker jente, stolt og selvsikker. Karimas situasjon har utviklet seg bedre enn jeg hadde trodd var mulig da vi fikk henne hjem fra Tyrkia i sommer. Etter et år i et destruktivt ungdomsmiljø med problemer på skolen hadde foreldrene tatt henne med til sitt hjemland for å få skikk på henne ved å få henne gift der. Jenta har imidlertid ben i nesen og nektet, men ble slått og truet. Hun sluttet å spise. Barnevernet ble kontaktet av hennes venner i Norge med bønn om hjelp. Etter å ha trukket inn UD ga faren seg og fikk henne hjem igjen. Da vi møtte Karima første gang etter hjemkomsten var hun et gammelt menneske i en ung kropp. Hun var helt

utmattet og utmagret. Men jenta sto på. Hun hadde mistet skoleplassen sin da vi var kommet helt til 20. september. Men hun reiste ut til skolen hun ønsket å gå på og fikk plass. Jeg snakket med hennes foreldre og litt etter litt klarte vi å lage avtaler som begge parter skulle følge. Det har gått litt opp og ned, begge parter bryter avtalene, men Karima bor hjemme. Hun har ikke lyst til å bo på ungdomshjem. Hvorfor? Jo, for der er hun redd for at hun kommer i dårlig selskap igjen. Helt siden hun kom hjem har hun holdt seg borte fra den gamle gjengen som henger ute på kafeene og klubbene.

Nå har Karima bodd hjemme i fem måneder. Jeg vet at Karima synes det er vanskelig, men faren synes det går bra. Forrige uke spurte jeg faren om han kan se på Karima om hun «ikke orker mer», slik at hun rømmer eller begynner å henge ute med gjengen igjen. Forstår han hva som er i ferd med å skje i forkant? Først sier han at det ikke er noe problem. Når han skal gå, spør han, «Hva skal vi gjøre hvis Karima?» Det gleder meg. Nå er det ikke bare jeg som spør.

LINE

Resten av dagen forbereder jeg et besøk til Line, snart 18 år, som vi har plassert i et forsterket fosterhjem langt fra hjemstedet. Denne jenta vokste opp i et tungt alkoholbelastet hjem. Hun ble foreldreløs da hun var 12 år og har vært igjenom tre forskjellige fosterhjem som hun har rømt fra etter kort tid. Hun har også vært plassert i barnehjem og ungdomshjem. Alle steder har hun vantrivdes.

Etter å ha drevet rundt i Oslos gater hele våren og sommeren klarte vi, ved god hjelp fra en utenforstående terapeut, å overtale henne til å prøve et fosterhjem enda gang.

Da jeg ble kjent med Line forsto jeg snart at alle de argumentene jeg hadde for at hun skulle slå seg til ro og fullføre skolen, hadde hun hørt før. En mengde forskjellige mennesker, saksbehandlere, pedagoger, terapeuter, verger, konsulenter m.fl. ga henne de samme argumentene. Da er det liten hjelp i å fortsette på samme måte. En nøytral tredje part, en terapeut, ble gitt rollen som helt uvitende og åpen for å høre Lines eget syn på saken. Han møtte henne der hun var. Når Line sa hva hun ønsket, så spurte han hvordan hun kunne få det til, hvordan hun kunne overbevise alle som ikke trodde på henne at hun ville greie det. Hva skulle til for at hun kunne gjøre et lite skritt framover mot målet sitt? Når hun viste gode sider, holdt han det opp for henne. Han laget skalaer der hun skulle fylle ut hvordan hun så på seg selv og hvordan hun trodde andre så på henne. Dernest en skala for selvdisiplin, f.eks. for å stå opp om morgenen for å komme på skolen. Slik fulgte han henne i detalj for å vise hva hennes valg faktisk innebar. Som en rød tråd i alle samtalerne viste han henne tillit. Det var **hun** som visste hva som var best for henne, og det var **hun** som måtte gjøre jobben med å komme

videre. Alt hun sa ble tatt på alvor. Ikke lenge etter den første samtalen hadde hun bestemt seg for å prøve å dra tilbake til kollektivet igjen og var villig til å forsøke et fosterhjem en gang til.

Line fikk to nye samtaler med terapeuten. De gjennomgikk hva som skulle til for at oppholdet skulle bli vellykket. Når hun beskrev hvordan fosterforeldrene måtte være for at hun skulle kunne like dem, fikk han snudd oppmerksomheten mot hva **hun** måtte gjøre først for at de skulle kunne bli slik som hun ønsket. Den siste samtalen var noen måneder etter at hun hadde flyttet inn i fosterhjemmet. Line stortrives. Hun går på skolen, leser lekser, har fått venner i nabolaget og er aktiv i fritiden. Hun har funnet seg så godt til rette at hun til og med har lagt seg til stedets dialekt. Før Line ble myndig laget vi et vedtak på at Line bor i fosterhjem til hun er 20 år. Line samtykket skriftlig. Med Lines bakgrunn, hadde ikke mange trodd at det ville gå slik.

Anne Wærnes, f. 44, sosionom og barnevernskonsulent, kurslærer i Acem

Etter å ha lest om de sakene som er beskrevet i denne "dagboken", drøft i hvilken grad du synes et offentlig barnevern skal ta ansvar for å hjelpe vanskeligstilte barn.

Berit Løfsnæs

Den glemte storfamilien

Om barnevernsarbeid med etniske minoriteter

Denne artikkelen skal beskrive en ny og anderledes tilnærming til barnevernssaker hvor familiene har innvandrers- eller flyktningebakgrunn. Innledningvis belyses noen av de problemer som lett oppstår når en sosialarbeider møter familier som er «anderledes».

Journalister liker ofte å fokusere på ungdomsgrupper med innvander- eller flyktningebakgrunn hvor vold, stoff og kriminalitet dominerer. De aller fleste lever likevel et vanlig ungdomsliv uten konflikter, selvom de opplever at deres fremtidsutsikter er langt dårligere enn norske ungdommer. Skoleganger kan være mangelfull, arbeidsledighet og diskriminering er en hverdag mange møter i Norge. Det glemmes gjerne at mange av de unge med innvander- eller flyktningebakgrunn eller deres familier har hatt en belastende livshistorie med krig, farefull flukt og usikkerhet i transitt før deres status ble avklart. Det setter spor.

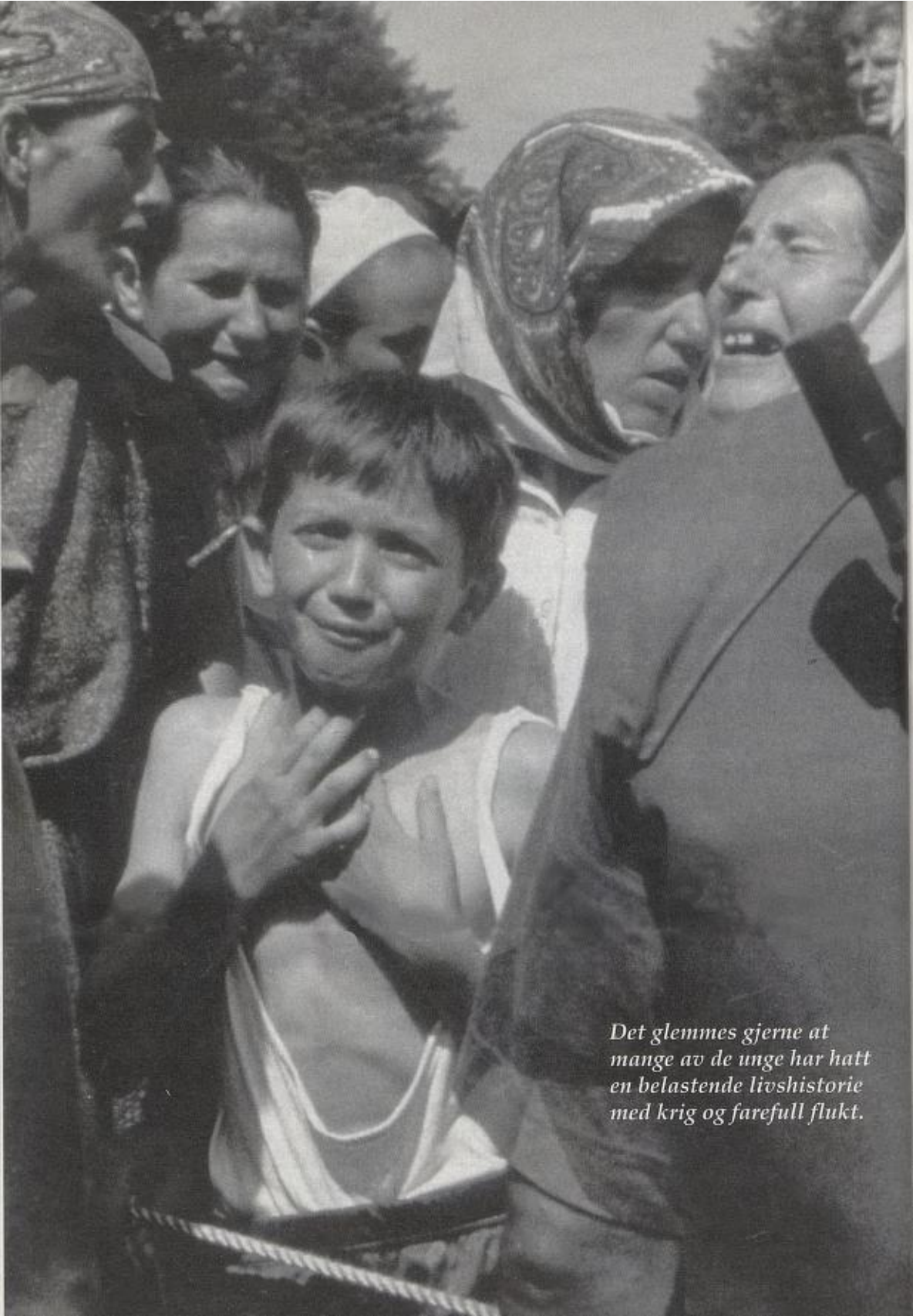
Det er imidlertid en kjensgjerning at barnevernet kommer stadig i kontakt med flere saker hvor familien tilhører en etnisk minoritet (Hagen og Quershi, 1994). Dette skjer ikke nødvendigvis fordi ungdomskriminalitet er hyppigere blant innvandrerungdom, men fordi de unge har det sosialt og emosjonelt vanskeligere enn de fleste norske ungdommer.

KULTURFORSKJELL ELLER KULTURFORDOM?

I de senere år har antropologer satt stadig flere spørsmålstejn ved begrepet kultur (Wikan, 1995). Når sosialarbeidere bruker begrepet refererer de som oftest til kunnskap, ideer og levemåter som en gruppe mennesker har felles, og som dermed er med på å karakterisere dem. Hvem som bestemmer hvilke ideer som skal være sanne, hvilke levemåter man skal godta, sies det lite om. Mye av litteraturen om sosialt arbeid

med etniske minoriteter poengterer at klienten er bærer av en kulturtradisjon. Det at sosialarbeideren også representerer en kulturtradisjon sies det lite om. Det er også nødvendig å se på møtet mellom sosialarbeider og klient, som et møte hvor begge er «kulturskapere». Psykologen Sunil Loona (1995) sier det slik: "Parolen om "det flerkulturelle fellesskapet" kan ikke hente sin legitimitet fra noen fortid, men kun fra det den kan love i forhold til konsekvenser som er ønskelig. Begrepets kulturelle og emosjonelle innhold kan mao. ikke tas for gitt, men må kjempes for.... Vi bør ikke være opptatt av kulturforskjeller, men kulturellesjoner».

I møte med klienter fra en annen etnisk gruppe enn vår, er det lett å gjøre den kulturelle ulikhet til selve hovedproblemet. De fleste sosialarbeidere opplever den andres kultur som en "vag uforståelig masse". Mange har som utgangspunkt at det er de kulturelle forskjeller som gjør en sak vanskelig. Men antageligvis er de fleste barrierer mellom sosialarbeideren og klienten almene. Språkproblemer kan være en dårlig unnskyldning for de misforståelser som måtte oppstå. Det kan like gjerne være sosialarbeiderens profesjonelle "hjelpespråk" som kan skape barrierer mellom partene. Det er gjerne sosialarbeideren som har makt til å definere hva som er problemet. Det er hun/han som skriver journalen, og utformer vedtak dersom det er nødvendig. Og det skjer ikke alltid i forståelse med familien. Selv om sosialarbeideren ønsker å gi hjelp som skal føre til positive endringer, kan det motsatte skje, nemlig at klienten opplever å bli tråkket på, gjort liten og

*Det glemmes gjerne at
mange av de unge har hatt
en belastende livshistorie
med krig og farefull flukt.*

få følelsen av å bli fratatt sin verdighet. I mange tilfeller vil den andres kultur være preget av en religiøs forankring, som f.eks islam. å forstå en handling som er religiøst/moralsk fundert kan være problematisk. Å diskutere det moralske fundamentet for en handling med personer som ikke deler den samme tro, de samme verdier, er som regel fåfengt. For alle etniske grupper er det viktig å bevare sine grenser i møte med en annen gruppe. Dette vil også gjelde minoriteter vs. majoritet (eks. homofile contra heterofile). Disse grensene vil alltid være til stede og er noe annet enn de barrierene som er mulig å overvinne.

MAN BASERER IKKE LIVSVALG PÅ FORBIGÅENDE FØLELSER

Hører man til en minoritetsgruppe, er det naturlig å følge de normer som gruppen representerer. I mange land er eksempelvis arrangerte ekteskap den mest naturlige måten å etablere et livs-langt forhold på. Ekteskapet blir sett på som en handling som først og fremst angår to familier og ikke to enkeltpersoner. Selvfølgelig forekommer det par som inngår «love-marriage». Men mange unge synes selv det er en stor sjanse å ta for da må de stole på sine egne følelser. Dersom en pakistansk familie flytter til Norge, vil deres regler for inngåelse av ekteskap være høyst forskjellig fra vertslandet. For noen unge kan dette føre til problemer. De unge kan ønske å være en del av majoriteten, når de er forelsket, bryter de med tradisjonene. De vil heller inngå en kontrakt basert på et forhold mellom to

personer, enn et arrangert ekteskap som er en avtale mellom to familier. Dersom familien til den unge protesterer, vil vi i Norge ha opplagt mest sympati med den unge. Han/hun følger jo det vi mener er rett. Vanskeligheten kan være vårt samfunns håndtering av menneskers ulike verdistandpunkt og at vi har motstand mot å godta mangearthet. Er det ikke egentlig ganske fornuftig at en ungdom ikke stoler blindt på en ustabil lidenskap og tror den skal vare evig? Kanskje det like gjerne kan være vår kultur det er noe «galt» med.

EN BARNEVERNSSAK BEGYNNER:

En barnevernsak starter som oftest med at andre melder en familie til barnevernet. Familien har ofte vanskelig å forstå hvorfor. Dette gjelder nok uansett hvilken etnisk tilknytning familien har, men for familier med en kultur som er fremmed for den norske, kan det være særlig vanskelig å forstå hvilken rolle det offentlige har i deres barneoppdragelse. Barnet skal bli medlem av familien samtidig en god samfunnsborger med tilknytning til to land, både Norge og hjemlandet. Foreldre spør hva slags myndighet det offentlige har til å legge seg opp i deres oppdragelse så lenge de selv gjør det de synes er rett. Å enes om et problem er ikke alltid lett. La oss ta et eksempel:

Familien X, flyktninger fra Somalia får besøk av sosialarbeideren. Bakgrunn for besøket er en melding barnevernskontoret har fått fra skolen om en av sønnene. Han skulker mye og er tatt for nas-king flere ganger. Han er også svært

uroelig i timene. Blir han tilsnakket, kaller han læreren en rasist. Foreldrene sier at hele saken dreier seg om rasisme og diskriminering fra skolens side. Deres sønn har ikke problemer utover dette hverken hjemme eller ute.

Å skape en dialog høres enkelt ut, men kan være vanskelig. Selvom respekt er en grunnleggende faktor i all sosialt arbeid, skjer det ikke alltid. For hvorfor er det så mange klienter som klager på hvordan de blir behandlet av sosialarbeidere? I sosialt arbeid er det viktig å utvikle metoder og ferdigheter som fører til at klienten ikke opplever at den vanskelige situasjonen fører til enda større maktesløshet.

FAMILIEKONFERANSER

Hvem er familien i en barnevernsak? De fleste vil tenke på de/den som har den daglige omsorgen for barnet. Å trekke inn storfamilien er uvant for de fleste sosialarbeidere. Dersom vi ser på barnet som et medlem av en storfamilie, vil også foreldrene bli mindre sårbare i sine

Mange unge foretrekker at foreldre velger ektefelle til en. De synes det er en for stor sjansje å stole på egne flyktige følelser.

omsorgsoppgaver. Og barnevernet vil ha flere muligheter til å samarbeide med hele familien om en bedring av barnets situasjon. Men sosialarbeideren må ha tro på at storfamilien faktisk har ressurser til å løse de vanskelighetene som eksisterer. Mange flyktninge- og innvandrerfamilier har ikke sin egen storfamilie rundt seg. Men ofte kan sosialarbeidere bli forbauset over hvor mange slekt-

ninger av familien som oppholder seg i Norge eller i Norden. De aller fleste har et nettverk som fungerer tilnærmevis lik en storfamilie. I dette nettverket kan det være norske naboer.

En av de metodene som prøver å få familiene i tale, og som er basert på familiens egne løsningsforslag, er "Familie-Gruppe-Konferanse". Metoden er utviklet på New Zealand, og blir brukt i Australia, Storbritannia og Canada. Den prøves ut nå i Trondheim, og vi er ennå i begynnelsen av forsøket. Metoden er beskrevet nedenfor, og beskrivelsen er delvis basert på empiri fra Trondheim.

STORFAMILIENS EGEN PROBLEMLØSING.

På New Zealand er maoriene (urbefolkningen) overrepresentert i barnevernsaker. Det har vært vanskelig å komme frem til støttetiltak som førte til en forbedring av barnets og familiens situasjon. Maoriene hadde stor mistillit til barnevernet og de verdier som de mente ble uttrykt gjennom de ulike støttetiltak. Det ble hevdet at tiltakene bygde på de hvites normer om hvordan et familieliv skulle være. Måten beslutningene ble gjort på var fjern fra hvordan de var vant til å fatte beslutninger. Videre ble det ikke tatt hensyn til maorienenes utvidede familiestruktur (familiebegrepet er utvidet til de du er i slekt med) i planleggingen og i beslutningsprosessen.

Det ble derfor satt i gang utprøving av en metode, hvor en skulle bruke maorienenes egen måte å løse konflikter på. Dette ga inspirasjon og grunnlag for en metode som senere er blitt lovbestemt i New Zealand. Bruken av Familie-Gruppe-Konferanse har også ført til at mange flere maoriere arbeider som faglærte og ufaglærte sosialarbeidere.

En konferanse finner sted med to parter, storfamilien og hjelperne. Dertil er en nøytral koordinator tilstede.

UTVIDET FAMILIE

I STEDET FOR BEDREVITERE

Det er to grunnleggende prinsipper som er viktig. Det ene er slektens rolle. Slekt er den utvidete familiegruppen, men den kan også bestå av naboer og andre som familien mener har den samme rollen som familien vanligvis ville hatt.

Slekten skal være med i beslutningsprosessen som angår barnets velferd. Erfaringer viser at selv om den manglende omsorgen for barnets fysiske/psykiske utvikling er skjedd innenfor familien, viser det seg at når familien stilles overfor formulerte problemer, så vet de hvordan de skal beskytte sine barn. (Ryburn,1994)

Det andre prinsippet er at man som profesjonell faktisk tror at familie-nettverket kan fatte trygge og riktige beslutninger for sine barn om de får nok myndighet. Det har vist seg at familiens løsningsforslag har ofte større spennvidde, fleksibilitet og kreativitet enn barnevernarbeiderens.

Før konferansen skal koordinator legge grunnlaget for en vellykket konferanse. Det er nødvendig å gjennomgå fremgangsmåten i detalj for at alle som skal være tilstede får informasjon om hva som skal skje. Koordinator skal også motivere for deltagelse og drøfte med begge parter hvem som skal være tilstede. Konferansen bør være på et nøytralt sted.

SELVE KONFERANSEN

Familie-Gruppe-Konferansen er familiens møte, og det er først og fremst dem som skal diskutere hva som skal skje videre, for så å legge sitt forslag frem for de profesjonelle. De profesjonelles (sosialarbeider, lærer, helsesøster m.m.) rolle skal ikke være å fatte beslutninger, men i stedet lette familiens beslutningsprosess ved å gi informasjon, stille ressurser og sin ekspertise til rådighet. De er først og fremst ressurspersoner for familien. Barnet eller ungdommen bør

være til stede. Koordinatoren må sørge for at barnets ønsker blir hørt av alle. Selve konferansen følger et bestemt mønster. Først legger koordinatoren frem det hun har fått vite om familiens problemer. Både familien og de profesjonelle forteller om de bekymringene de har om barnets situasjon. På New Zea-

land legges det vekt på at familien skal ha adgang til all skriftlig materiale i saken.

Alle skal få anledning til å snakke uten å bli avbrutt. Partene skal ikke forhandle i denne fasen av møtet. Det viktigste er å få frem bekymringene som begge parter har. Dersom barnet ikke er

Ved å bruke de ressurser storfamilien har, vil barnet oppleve at det har tilhørighet.

tilstede, må koordinator tenke på hvordan barnets syn kan bli hørt. Før familien trekker seg tilbake, gir koordinator et kort sammendrag av hva som er kommet opp som hovedtema. Utgangspunktet for familiens drøftelser skal være hva familien selv kan gjøre for å få en bedre situasjon for barnet eller ungdommen. Familien diskuterer så alene, og de andre forlater lokalet. Koordinatoren og eventuelt sosialarbeideren vil være tilgjengelige, slik at familien kan kontakte disse dersom de ønsker hjelp til klargjøring.

Siste del av konferansen samles alle på nytt. De profesjonelle får familiens forslag til hva de kan gjøre, et forslag til løsning på sin situasjon, og de kan stille spørsmål til oppklaring. Forhandlinger om eventuelt justeringer skal foregå nå. Familiegruppens plan skal aksepteres, med mindre planen bringer barnet i fare. Familiens opplysninger og vurderinger under konferansen forblir fortrolige. Handlingsplanen er selvfølgelig offentlig. 92% av sakene blir akseptert av barnevernsarbeiderne på New Zealand (Ryburn, op.cit.)

For å se om familiens handlingsplan fungerer, og om det er nødvendig med en revurdering, vil et oppfølgingsmøte etter noen måneder være nødvendig. I Trondheim gjøres også dette for å evaluere metoden.

EVALUERING AV METODEN

I evalueringen fra New Zealand og Storbritannia (Ryburn, op.cit.) blir det understreket at koordinators måte å informere om metoden på er viktig.

Hun må gjøre det på en slik måte at familien forstår at dette ikke er et møte som er pådyttet dem, men en konferanse hvor deres syn er det viktigste. Dersom familien opplever at koordinatoren tar fra dem makt og myndighet er det vanskelig å få til et konstruktivt møte. Dette er en opplevelse mange av familiene har fra tidligere møter med profesjonelle.

Det er også kommet frem en del kritikk av metoden (Ryburn, op.cit.). Det er blitt hevdet at familie-gruppe-konferanse kan sementere maktstrukturen i familien. Mange av de familiene som barnevernet kommer i kontakt med, kan ha en patriarkalsk familiestruktur. Men tilhengerne av metoden har understreket at her er hele familien med, og at det er koordinators oppgave å få alle til å komme til orde, slik at en uheldig maktstruktur kan dempes. Ryburn hevder at erfaringer fra New Zealand viser at nye grupperinger i familien blir etablert under møtet, og at dette skjer over generasjonsgrenser.

Det er også reist tvil om en familie med liten omsorgsevne, og som har vist liten mulighet til å gi barnet det det trenger, kan være med å sikre et barns utvikling. Tilhengere av metoden sier at dette standpunktet er bygd på en snever forståelse av hva som er definisjon av familien. Den eksisterende familien er her tenkt ikke bare som den biologiske familien, men også medlemmer, som familien og barnet selv mener tilhører familien. Familiebegrepet blir på denne måten utvidet.

REVURDERING AV ARBEIDET MED NORSKE FAMILIER

I denne artikkelen er en modell, som er mulig å bruke i alle barnevernsaker beskrevet. Modellen skiller seg ut fra andre nettverksmodeller ved at den legger vekt på storfamiliens egne løsninger. Vanligvis vil sosialarbeideren tolke det budskapet den andre formidler. Ved å bruke Familie-Gruppe-Konferanse som et hjelpemiddel i barnevernsaker, vil hun/han unngå å legge utelukkende egne vurderinger til grunn. Barnevernsarbeid med innvandrere- og flyktningefamilier vil føre til at vi også må revurdere det arbeidet vi gjør for norske familier. Noe av kritikken mot barnevernet har vært at de ikke har tatt kontakt med medlemmer av storfamilien f.eks. besteforeldre. Og at de forslag til løsning som sosialarbeideren har foreslått, har virket som en pådytting og ikke til hjelp. Ved å bruke de ressurser som storfamilien har, og ta hensyn til familiens forslag til løsning, vil barnet oppleve at familien bryr seg, og at det har en tilhørighet.

Barnevernsarbeid handler om verdier, og dermed om moral. Det vi mener er rett og galt er med i vår analyse av hva som er problematisk. Det handler også om hvem som skal bestemme hva som er til det beste for barnet. Hvem forvalter de «rette» verdier?

Berit Løfsnæs, f. -43.

Førsteamanuensis ved Høyskolen i Sør-Trøndelag, avd. for Helse- og Sosialfag.

Hun har skrevet flere artikler om sosialt arbeid og etnisitet. Hun har tidligere bl.a. arbeidet i flyktningeleirer i Pakistan og eks-Jugoslavia.

Litteraturliste:

Hagen, G. og A. Quershi. (1994): Barnevernets møte med etniske minoriteter. Oslo. NKSJ rapport 94:1

Loona, Sunil. (1995): Kultur og identitet i det flerkulturelle samfunn. I Tidsskrift for norsk psykologforening 1995 - 32

Ryburn, Murray (1994): Besluttfattande i familjen och slakten - en ny modell för barnavården. I Socionomens Forsknings Supplement nr. 4 1994 del 2.

Wikan, Unni (1995): Mot en ny norske underklasse. Oslo. Gyldendal Forlag.

Drøft fordeler og ulemper ved at det offentlige idag har overtatt mange av de funksjoner som storfamilien tidligere har hatt.

Balanse Ledighet

Acem-meditasjon er en anerkjent og velprøvet metode til avspenning.
Øker stress-toleransen.
Gir overskudd.

Utviklet av et norsk miljø med leger og psykologer gjennom 25 år.

Individuell påmelding, i grupper eller gjennom bedriften.

Ring Acem - telefon 22 83 04 83
og få tilsendt kursoversikt.

**Acem-meditasjon
- et norsk kvalitetsprodukt**

Anne-Blanca Dahl

BARNEFORDELINGS- SAKER BØR LØSES UTENFOR DOMSTOLENE

Foreldre skilles. De slåss om sine barn og blir ikke enige. Er en rettsak beste løsningen? Neppe. Når foreldrene med hver sin advokat skal prosedere mot hverandre i rettsalen, blir konflikten betydelig skjerpet.

Sakene bør i størst mulig utstrekning finne sin løsning utenfor domstolene, mener advokat Anne-Blanca Dahl - som oppfordrer til nytenkning og presenterer et forslag.

Det er bred enighet om at konflikt mellom foreldrene etter separasjon er en stor belastning for barn. Konflikt over tid mellom foreldrene om hvem barnet skal bo hos (daglig omsorg) og om samværsretten, kan være en større belastning for barnet enn selve separasjonen. Barn har naturlig til-

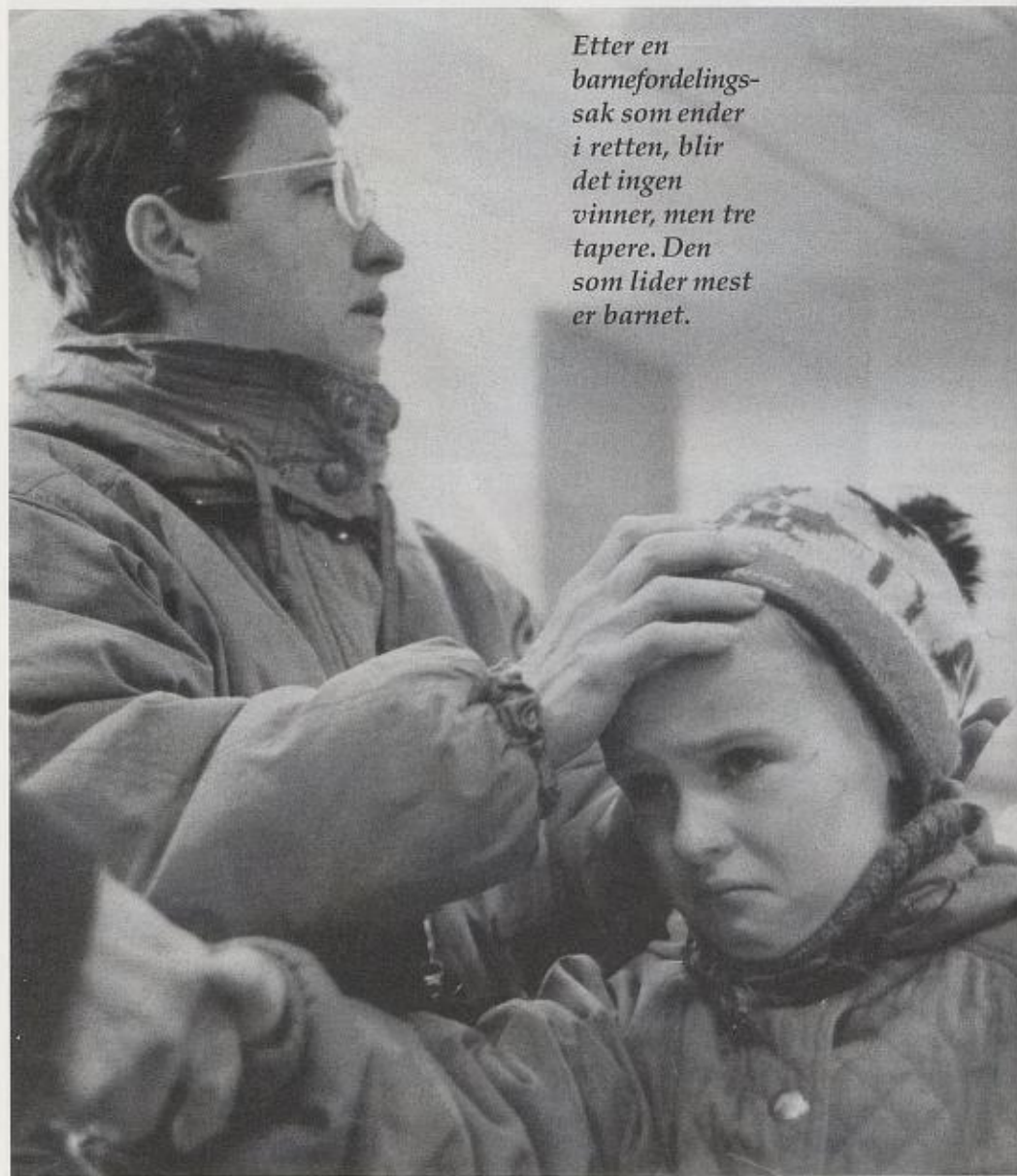
knytning til begge foreldrene og kommer derfor i en meget vanskelig lojalitetskonflikt. Foreldrenes uenighet kan få alvorlige følger for barnets psykologiske utvikling. Dersom begge foreldre er skikket til å ha omsorgen, vil det ofte være viktigere for barnet at for-

eldrene blir enige, enn hvor barnet selv skal bo.

Det er vanskelige og viktige spørsmål med stor betydning for både barn og foreldre. Derfor må det stilles strenge krav til saksbehandlingen. Hvis forel-

drene ikke blir enige, skal spørsmålet om daglig omsorg og samværsrett avgjøres av domstolene eller Fylkesmannen, som kan la seg bistå av sakkyndig.

Det lyder da bra. Er ikke domstolsbehandling den beste garanti for god

*Etter en
barnefordelings-
sak som ender
i retten, blir
det ingen
vinner, men tre
tapere. Den
som lider mest
er barnet.*

rettssikkerhet? Etter 20 års praksis som familierettsadvokat stiller jeg spørsmålet: bra for hvem? - for barnet? - neppe. Jeg stiller også spørsmålet - Bli det beste det godes fiende? Rettssikkerhet kan kjøpes for dyrt.

Etter mitt syn bør det nå vurderes om ikke andre avgjørelsesmåter enn nåværende domstolsbehandling vil være en bedre løsning i de fleste barnefordelings- og samværsaker. Det bør også foreligge sakkyndig uttalelse før saken bringes inn for retten. Jeg tror at det ville løse mange saker og forhindre en rekke langvarige og opprivende rettsaker

Poenget med denne artikkelen er å reise debatt om spørsmålet, påpeke svakheter og antyde alternative løsninger.

BARNELOVENS KRITERIUM

"BARNETS BESTE"

I følge barneloven skal avgjørelse av den daglige omsorg og samværsretten først og fremst rette seg etter det som er best for barnet. Hva som er barnets beste, sier ikke loven noe nærmere om. Kriteriet barnets beste innebærer en utpreget skjønnsmessig vurdering. Det skal foretas en konkret helhetsvurdering av barnets situasjon.

Et viktig moment er hvem som har den sterkeste følelsesmessige kontakt med og har hatt den faktiske omsorg for barnet, særlig for små barn. Andre momenter som skal tillegges vekt, er følgende: ulempene ved miljøskifte, best mulig samlet foreldrekontakt, stabile forhold i hjemmet, omsorgsmulighetene fremover, foreldrenes personlige egen-

skaper som omsorgspersoner og at søsken ikke skal splittes. Barnets kjønn kan tillegges vekt, men etter rettspraksis er det uklart når og i hvilken grad dette skal gjøres. Sakkyndige uttalelser har også stor betydning.

Barnets eget ønske er også viktig. Det skal høres fra fylte 12 år, men kan også høres tidligere. Barnet høres gjennom den sakkyndige - hvis slik er oppnevnt, eller av dommeren ved samtale utenfor rettsmøte. Barn høres mest skånsomt i samtale med en sakkyndig. At barn skal høres, betyr ikke at de skal spørres om å velge mellom foreldrene.

Hensynet til foreldrene skal bare tillegges vekt dersom ingen av dem peker seg ut som den beste omsorgsperson for barnet. Det kan da tas hensyn til hvem som har mest behov for å ha barnet hos seg og som vil lide det største tapet ved ikke å få det.

Prioriteringen av momentene ovenfor og den vekt de enkelte momenter skal tillegges, er opp til dommeren i den enkelte sak. Ofte vil momentene telle i forskjellig retning og ikke klart peke ut hvem av foreldrene det er best for barnet å bli boende hos. I svært mange saker vil barnet få det bra hos begge foreldre. Det må likevel foretas et valg mellom to skikkede foreldre. En slik "finvurdering" er likevel meget skjønnsmessig, og den enkelte dommers vurdering av og syn på viktigheten av de enkelte momenter vil kunne få avgjørende betydning.

Hva som er barnets beste er ikke en juridisk vurdering. Sakene bør derfor i størst mulig utstrekning finne sin løsning utenfor domstolene.

Hovedinnvendinger mot dagens ordning

TVUNGEN MEGLING, MEN INGEN RÅDGIVNING

For å begrense konflikten mellom foreldrene og for å hjelpe dem til å komme frem til gode avtaler om barna, ble det fra 1993 innført tvungen megling for å få separasjon hvor det er barn under 16 år. Ugifte foreldre som er uenige om barna ved samlivsopphør, må også gjennomgå slik megling før saken kan bringes inn for retten. Megling foregår ved de lokale familierådgivningskontorene og varer som regel 3 ganger a 1 time. Foreldrene kan ikke la seg representere ved advokat i meglingen.

Slik megling kan være god hjelp dersom begge foreldre er innstilt på å komme til enighet. Dersom en av foreldrene står fast på sitt standpunkt og ikke er villig til å fire, er forutsetningen for videre konstruktiv megling ikke til stede. Det er ofte tilfelle i tvister om daglig omsorg og samværsrett. Meglingen blir da ofte et obligatorisk plikt-løp som det kommer lite ut av. Ofte skjerpes bare frontene. Megleren skal være nøytral og kommer ikke med direkte råd eller vurdering av tvisten.

Idag bringes for mange saker direkte inn for retten etter en obligatorisk og lite konstruktiv megling. Foreldrene har ikke fått noe råd eller vurdering av hva som er best for barnet før saken bringes inn for retten.

RETSSAK SKJERPER KONFLIKTEN

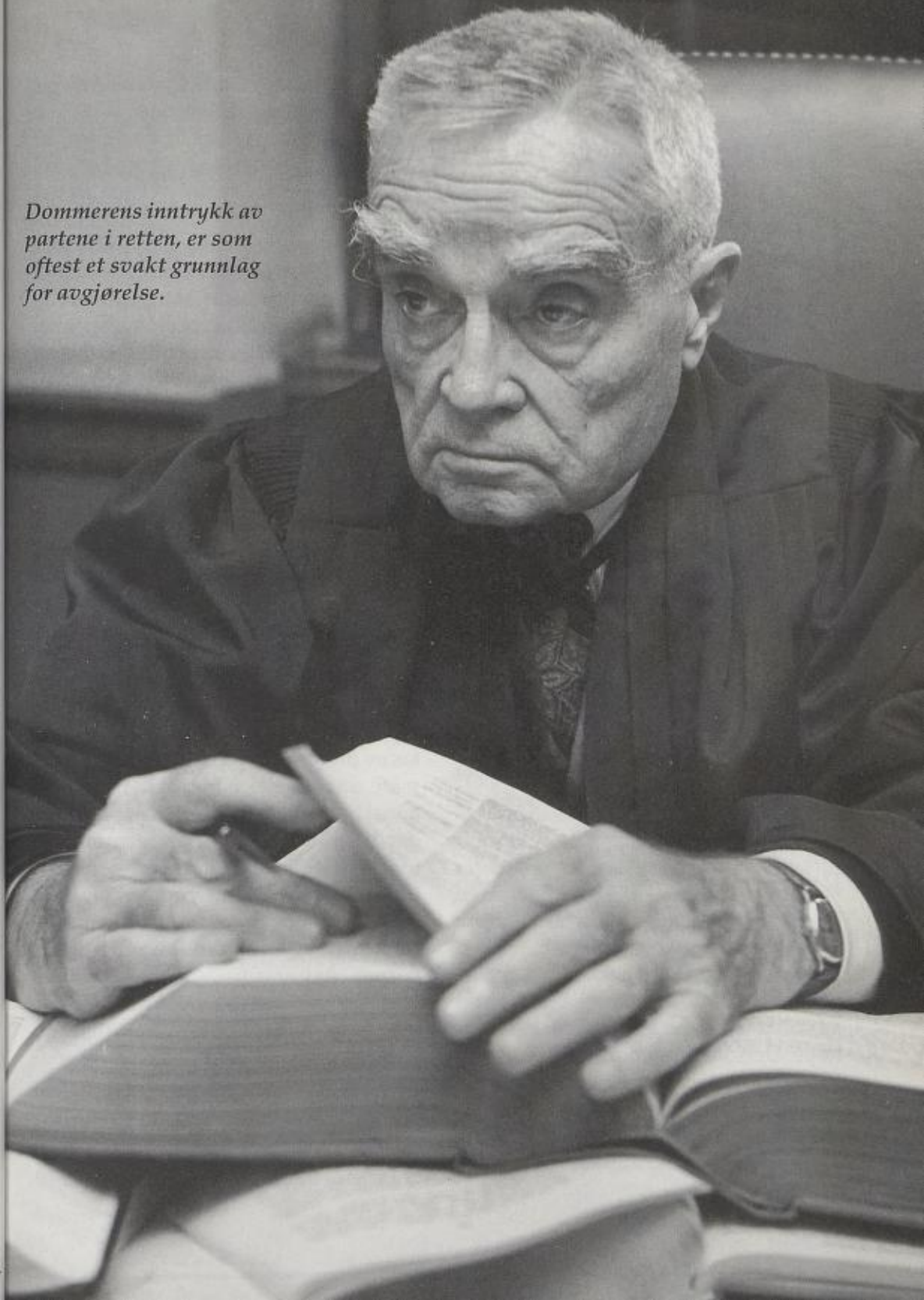
Dersom foreldrene ikke blir enige i forbindelse med meglingen eller ved forhandlinger på annen måte, kan altså saken bringes inn for domstolene, med mindre foreldrene er enige om å overlate avgjørelsen til fylkesmannen. Fylkesmannen benyttes i liten utstrekning når det gjelder uenighet om den daglige omsorg, men noe mer når det gjelder fastsettelse av samværsrett.

Når foreldrene med hver sin advokat skal prosedere mot hverandre i rettsalen, blir konflikten betydelig skjerpet, og barnets lojalitetskonflikt blir ytterligere forsterket. Ofte bor familien fortsatt sammen, og under meget spente forhold, til dom foreligger. Ingen ønsker å flytte ut for ikke å tape posisjon. I andre tilfelle flytter barnet frem og tilbake mellom foreldrene, eller foreldrene flytter ut og inn av hjemmet annenhver uke.

Når familie og venner møter som vitner, tar de som regel parti for den ene eller andre av foreldrene. For barnet virker det ofte som om ikke bare mor og far er uenige, men hele nærmiljøet deles i to leire. Vitner fra skole og barnehage kan være uheldig for den løpende kontakt de skal ha med begge foreldre senere.

Kampen mellom foreldrene blir av og til så bitter at det går ut over samarbeidet om samværsretten når dom foreligger. Etter en barnefordelingssak som ender med dom i retten, blir det ingen vinner, men tre tapere. Den som lider mest, er barnet.

Dommerens inntrykk av partene i retten, er som oftest et svakt grunnlag for avgjørelse.

RETTSSAK TAR LANG TID

Barnefordelingssak for herreds- eller byrett tar etter min erfaring fra 2 til 8 måneder. I løpet av denne tiden skal ofte sakkyndig oppnevnes. Det tar gjerne et par måneder eller lenger å innhente uttalelse, fordi det er mangel på kvalifiserte sakkyndige.

Inntil dom er avsagt i herreds- eller byrett, er det opp til foreldrene selv å finne midlertidig løsning. Dersom det ikke lykkes, kan retten etter krav fra en av partene treffe midlertidig avgjørelse om hvem barnet skal bo hos, inntil dom foreligger. For å få en slik midlertidig avgjørelse må det holdes rettsmøte - ofte med både parts- og vitneavhør, ja nærmest en liten hovedforhandling, der frontene skjerpes og tiden går. På dette stadium i saken foreligger sjelden sakkyndig uttalelse.

Når dom er avsagt i herreds- eller byrett, kan den ankes til lagmannsrett og videre til Høyesterett. Behandling i Høyesterett skjer først etter anbefaling fra Høyesteretts kjæremålsutvalg. Det kan altså ta minst et par år før saken er endelig avgjort.

RETTSSAK ER KOSTBART

Domstolsbehandling er ikke bare konfliktskerpende og tidkrevende, men også meget kostbart. Sakkyndig vurdering koster fra 15.000 til kr. 30.000, og advokatsalærene er ofte tilsvarende høye. Dersom en av partene har fri sakførsel og den annen part har alminnelig inntekt, men over grensen for fri sakførsel - netto skattbar inntekt kr. 75.000 og brutto inntekt kr. 125.000 - blir dette

direkte urimelig. Dette rammer ofte far, når mor er hjemmeværende.

DE SAKKYNDIGES ROLLE

I BARNEFORDELINGSSAKER

Det har de siste par år vært debatt og stor uenighet om sakkyndiges rolle i barnefordelingssaker. Mange mener at når sakkyndig oppnevnes, legges avgjørelsen i praksis til denne. Det skal mye til før dommeren setter den sakkyndiges vurdering til side. Det er hevdet at sakkyndige uttalelser ofte er unyanserte og bastante med negative følger for foreldresamarbeidet videre. Det har også vært hevdet at ved valg mellom to skikkede foreldre, vil den sakkyndige ikke ha spesiell kyndighet fremfor dommeren og lettere bli styrt av egne verdier vurderinger.

Etter mitt syn vil en god vurdering av det viktigste hensynet, nemlig foreldrenes egenskaper som omsorgspersoner og kontakt med barnet, ikke kunne foretas av dommeren på en tilfredsstillende måte uten uttalelse fra sakkyndig eller annet barnefagkyndig vitne når det gjelder barn under ca. 12 år. Dommerens inntrykk etter korte forklaringer i retten av parter og vitner, er som oftest et svakt grunnlag for avgjørelse. Dommeren ser ikke foreldrene sammen med barnet. Avhørssituasjonen i retten er kunstig og partene nervøse. Det er vanskelig å se personen bak masken både på godt og vondt. Familie og venners vitneforklaringer om foreldrene er ofte partiske. De forteller ofte om enkelt-episoder, som er av liten betydning i den store sammenheng. Slik vitneføring

er tidkrevende, konfliktskapende og ofte nesten patetisk. Mors venninne forteller f. eks. om en enkelt episode hvor hun har opplevd at far ble hissig og barnet lei seg. I hvilke familier har ikke det skjedd?

For dårlig og ujevn kompetanse blant sakkyndige har vært nevnt som et argument mot utstrakt bruk av dem. Etter mitt syn er dette ikke noe prinsipielt argument mot oppnevning av sakkyndige. Både Departementet og Norsk Psykologforening arbeider med retningslinjer for forbedring av sakkyndige uttalelser. Det foreligger nå en NOU (1995:23) fra et departementsoppnevnt utvalg om barnefaglige sakkyndighetsoppgaver, som foreslår utarbeidelse av normer og utdanningsprogram for sakkyndige.

Etter mitt syn bør det som hovedregel oppnevnes sakkyndig i barnefordelingssaker for domstolene. Mange, ja jeg tror nesten et flertall av sakene, forlikes også etter at uttalelse fra sakkyndig foreligger.

FORSLAG TIL ENDRINGER.

Det bør tenkes nytt for å få til en bedre og raskere behandlingsmåte i saker om barnefordeling og samvær. Målet må være et system som først og fremst gir foreldrene rask og kvalifisert hjelp til å komme til enighet om barna. Dagens meglingsordning kan fungere, dersom foreldrene er innstilt på å finne en løsning. Megling forutsetter at partene er interessert i å bli enige og ikke har helt fastlåste standpunkter. Dersom så ikke er tilfelle, bør meglingen raskt gå over til rådgivning etter nærmere utredning

fra megleren eller annen rådgiver/sakkyndig. Hvilken fagkompetanse som her skal kreves, vil være avhengig av den konkrete sak og er også et resurs-spørsmål. Etter slik utredning bør rådgiveren drøfte saken med foreldrene, gi uttrykk for sin oppfatning og forsøke å oppnå enighet.

Først dersom foreldrene ikke kommer til enighet etter slik rådgivning, bør saken kunne bringes inn for retten.

Rådgiveren bør da prøve å få foreldrene til å enes om en midlertidig ordning inntil dom foreligger. Dersom heller ikke det lykkes, må rådgiveren kunne komme med sitt syn på en midlertidig ordning. Som hovedregel bør dette kunne legges til grunn inntil dom foreligger. For barnet er det viktig at det raskt etableres en midlertidig ordning for å begrense belastningen. Rådgiveren bør også kunne føres som sakkyndig vitne for retten eller oppnevnes som sakkyndig. Retten må også kunne oppnevne annen sakkyndig.

Jeg tror at en slik ordning vil føre til langt færre barnefordelingssaker for domstolene. Mange saker som i dag bringes inn for retten, kan trolig forlikes etter en utenforstående fagpersons vurdering og råd. Den som får rådet mot seg, vil ofte stå svakt. Tilsvarende gjelder imidlertid også etter dagens ordning når det oppnevnes sakkyndige for retten. Veldig mange saker løses jo nettopp etter at sakkyndig har tatt standpunkt.

Det vesentligste med tankene ovenfor er å få en fagpersons vurdering uten at det er nødvendig å bringe saken inn for retten. Dette for å slippe den

konfliktskjerping en rettssak er, og ikke minst få en raskere utenforstående faglig vurdering som kan legges til grunn som en midlertidig ordning. Man bør også ha en faglig vurdering av en utenforstående før man tar stilling til om saken bør bringes inn for domstolene. Når foreldrene er uenige om hvem barnet skal bo hos, er det rimlig at de ønsker en utenforstående fagpersons hjelp og vurdering av hva som er best for barnet. Det er i seg selv ikke konfliktskapende. Uenighet i sin allminnelighet løses jo ellers best ved at en utenforstående kvalifisert person trekkes inn for å gi råd og om mulig få partene til å bli enige. Det er også forståelig at partene vil ha en slik vurdering, når avgjørelseskriteriet er barnets beste. I alle andre tvister hvor annen fagkyndighet enn juridisk ekspertise er nødvendig, følges dette prinsipp. I barnefordelingssaker kan det i dag ikke følges fordi den som får en utenrettslig sakkyndig vurdering mot seg, ofte vil nekte å la vedkommende vitne for retten. Det blir for tidkrevende og kostbart å be om en utenrettslig sakkyndig vurdering, når lovens behandlingsmåte ikke legger opp til det. Derfor må vi i disse sakene først bringe den inn for retten for å få en sakkyndig vurdering. Dette er bakvendt, konfliktskapende, tidkrevende og kostbart. Særlig er det bakvendt når avgjørelseskriteriet er barnets beste, som jo ikke er en juridisk vurdering.

Det bør også vurderes om det nå med snart 15 års erfaring med barneloven kan utarbeides retningslinjer som sier noe nærmere om hva som skal tillegges vekt ved vurderingen av skjønnstemaet "barnets beste". Hva skal tillegges vekt

når foreldrene kan gi barnet tilnærmet like god omsorg? Av hensyn til barnet er det viktig med regler som kan begrense antall konflikter.

Jeg er ikke blind for svakheter ved mitt syn ovenfor. Særlig vil det gjelde rettsikkerhetsaspektet. Den barnefagkyndiges vurdering vil få mye å si. Hvilken kompetanse er her nødvendig og hvordan sikre at vurderingen blir objektiv og uhildet? Flere vil kanskje kreve fagkyndig vurdering når det ikke er nødvendig å gå til rettssak for å få det. Finnes det tilstrekkelig kvalifiserte fagkyndige? Ordningen blir kostbar og resurskrevende, men rettssaker er heller ikke gratis for samfunnet, selv om de er gebyrfrie. For partene er rettssaker i dag så dyre at det nærmer seg rettsfornektelse for de foreldre som ikke får fri sakførsel eller ikke har meget god råd.

I saker om utforming av samværsrett må enklere administrativ behandling klart være å foretrekke. Det bør vurderes som hovedregel med mulighet for overprøving av domstolene. Langt de fleste saker vil her da løse seg uten retts sak.

Det bør også vurderes som alternativ om dagens behandling for domstolene kan forenkles i barnefordelingssaker. Bør det innføres spesielle behandlingsregler eller opprettes spesialdomstoler? Skifteretten som avgjør økonomiske tvister ved skilsmisser, kan velge mellom forenklete behandlingsregler og de alminnelige prosessregler som er mer tidkrevende og omstendelige. Noe lignende bør vurderes i barnefordeling - og samværssaker.

Alle synspunkter må selvfølgelig undergis en grundigere utredning før standpunkt tas. Mitt syn er ikke ment som noe fullstendig forslag. Jeg står imidlertid fast på at dagens ordning ikke er tilfredsstillende, og at en radikal nytenkning må til. Med dagens store antall skilsmisser, hvor det er uenighet om barnespørsmål, må det finnes en enklere, mindre konfliktskapende, raske og mer fleksibel ordning enn nåværende domstolsbehandling.

Domstolsbehandling er ikke i disse sakene synonymt med rettssikkerhet. Barnets beste er ikke en juridisk vurdering. Rettssikkerhet kan også kjøpes for dyrt, og prisen betales av barna. Domstolsbehandling bør forbeholdes de saker som ikke løses etter at andre enklere og mer tjenlige måter er anvendt.

Departementet sendte i oktober 1995 ut et høringsnotat om diverse endringer i barneloven. Det tar imidlertid ikke opp spørsmålet om administrativ behandling fremfor domstolsbehandling, bortsett fra samværsrettssaker hvor barnet er over 15 år. Alternativer til dagens

ordning med domstolsbehandling drøftes ikke.

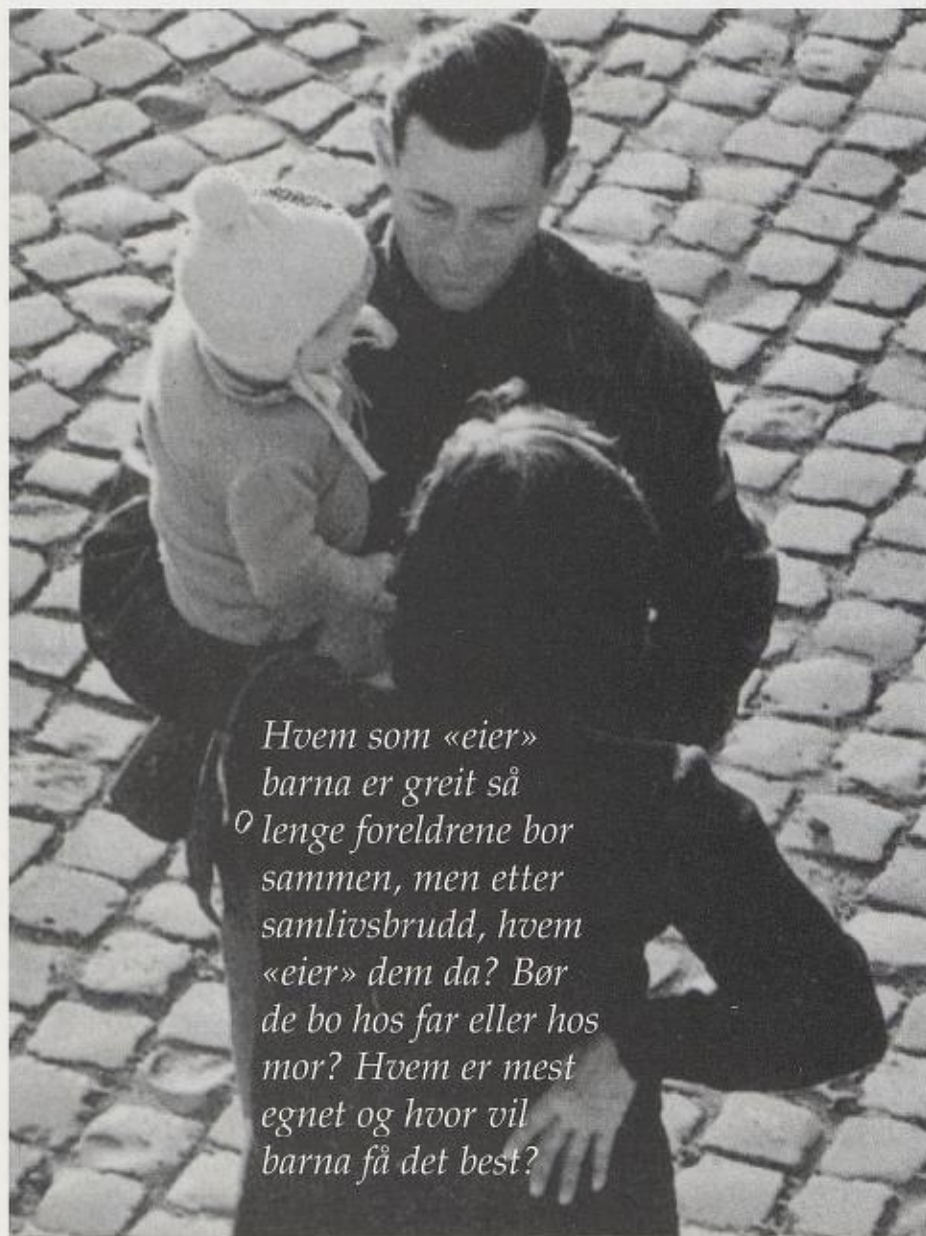
Departementet bør oppnevne et utvalg med bl.a. sakyndige, dommere og advokater som bør vurdere barnelovens ordning med avgjørelser i saker om barnefordeling og samværsrett. Den nåværende ordning er ikke våre barn verdig.

Anne-Blanca Dahl, f. 46, advokat, partner i firmaet Selmer & Co. Arbeider mye med familierett.

Drøft i hvilken grad barns interesser er tilstrekkelig ivaretatt ved domstolsbehandling av barnefordeling ved skilsmisse. Har du tanker på hvordan det kunne gjøres bedre?

Arild Holth

Hvem er best - mor eller far?

*Hvem som «eier»
barna er greit så
lenge foreldrene bor
sammen, men etter
samlivsbrudd, hvem
«eier» dem da? Bør
de bo hos far eller hos
mor? Hvem er mest
egnet og hvor vil
barna få det best?*

De aller fleste foreldre kommer frem til enighet om hvem som skal ha den daglige omsorgen, men noen kommer ikke til enighet. Hva med dem? Det de ofte gjør er å bruke rettsapparatet til å løse saken. Om rettsvesenet er den riktige instans til å løse denne typen saker, er det forskjellige meninger om, men idag synes det ikke å være andre instanser som er bedre egnet.

Dersom saken av retten vurderes som «grei» vil retten ikke oppnevne sakkyndige. Men dersom saken er komplisert ved at det f.eks. fremkommer beskyldninger om at en av foreldrene er voldelig, har begått incest mot et eller flere av barna, er psykopat eller rusmisbruker, vil retten ofte oppnevne sakkyndige for å belyse saken. Det er rettens ansvar at saken belyses tilstrekkelig til at den kan fatte en riktig avgjørelse.

Det er her de sakkyndige kommer inn. De skal hjelpe retten i å opplyse saken. Enten vil de komme til en konklusjon som støtter mor eller en konklusjon som støtter far. Den som opplever at de får den sakkyndige på sin side i konflikten, vil ofte synes at den sakkyndige har gjort en god jobb, mens de som får den sakkyndiges konklusjon mot seg, vil ofte si at den sakkyndige har misforstått eller på annen måte vært faglig udugelig.

OFTE FORLIK

Den sakkyndige som ofte er psykolog, har alltid terapeutenrollen med seg i «baklomma», dvs. at han har det i seg at han vil hjelpe partene. I denne sammenheng vil det si hjelp til å komme

frem til forlik. Svært ofte vil det være slik at når partene har lest den sakkyndiges erklæring, synes de det er rimelig og partene blir enige. Dette er alltid det beste. Istedet for å få en dom tredd ned over hodet, beholder foreldrene selv kontroll over saken og kommer frem til en enighet om hvordan de skal ordne daglig omsorg, foreldreansvar og samvær. En slik enighet er det beste garanti for at foreldrene i fremtiden ikke forsøker å sabotere samværsretten. Dersom en av foreldrene velger å sabotere samvær vet vi at domstolen egentlig har lite å stille opp. Det er vanskelige å «bevise» at det har vært sabotering, og domstolen har få måter å reagere på. De kan bruke bøter, men vegrer seg oftest mot å gjøre det. Det har også hendt at den av foreldrene som klart har sabotert samvær, har mistet den daglige omsorgen. Men dette er unntakstilfellene.

VANSKELIG Å GJØRE

ALLE TIL LAGS

Den sakkyndige har alltid en vanskelig oppgave. På den ene siden skal han skrive en erklæring som ikke i unødig grad sårer foreldrene. Man skal unngå å gi dem negative karakteristikker og diagnoser som kan være vonde å bære på i fremtiden. Ofte er dette første og eneste gang foreldrene utsettes for en granskning av psykolog. Det den sakkyndige kommer frem til vil de derfor ofte legge stor vekt på. Det ble engang sagt at den sakkyndiges erklæring ville bli lagret øverst i nattbordsskuffen, og lest av hele familien, besteforeldre, onkler og tanter. - På den annen side forven-

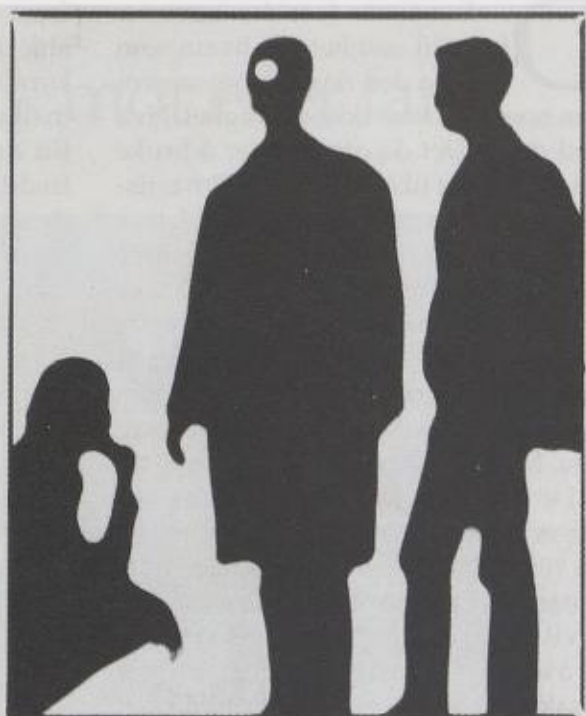
ter advokatene og retten at den sakkyndige er klar i sin beskrivelse av foreldrene og i sin konklusjon. I denne balansegangen mellom hensynsfullhet/klarhet vil den sakkyndige alltid bevege seg og vil derfor ofte kunne utsettes for kritikk.

KAMPEN OM

Å FÅ RETTEN SIN

Når man leser aviser hvor foreldre som har fått en sakkyndigkonklusjon imot seg, står frem og beklager sin nød, kan man lett få inntrykk av at alle samlivsbrudd ender i en bitter rettssak. Som nevnt er det langt fra tilfellet. De aller fleste kommer til enighet uten rettssak, og svært mange kommer til enighet etter at den sakkyndige har vært inne i saken. Man kan stille spørsmål om det er særlige trekk ved de foreldrene som ikke greier å forlikes? Er det spesielle trekk ved deres personlighet som gjør at de ikke blir enige? Her bør det forskes mer. Kanskje er det særlig sårbare personer som går til rettssak?

I tillegg er det en liten gruppe mennesker som synes å like å være i retten. De skal ha retten sin og gjør mye ut av seg. De har aldri fått den tidligere i livet og nå ser de endelig en anledning til å få oppreisning. De kan heller ikke fordra å bli motsagt og de har liten evne til å se en sak fra andre synsvinkler enn sin egen, dvs. de har en egosentrisk oppfattelse av hva saken gjelder. Jo lenger saken går, jo mer blir de viklet inn i sin egen oppfattelse, og får mindre og min-

For den sakkyndige kan det være en psykisk påkjenning å bli saumfart av en aggressiv advokat.

dre evne til ta motpartens perspektiv.

I dette resonnementet ligger noe almenmenneskelig. Vi er alle slik at i en konfliktsituasjon er det vanskelig å oppfatte motpartens syn. Men for noen mennesker er dette vanskeligere enn for andre. De blir lett sittende fast i rettssaken og kampen «om å få retten sin» kan ta tragiske dimensjoner. Det kan etterhvert bli et livsinnhold, og de bruker år etter år av sitt liv til rettssaker og nye anker. Jo mer de kjemper jo mer sikre blir de på at de har retten på sin side. Vi sakkyndige vil ofte se det skjeve i dette, og den dype tragedie som ligger bak. Slike saker har rettsapparatet vanskelig for å avise, de ruller og går.

GODKJENTE OG

SKJULTE ARGUMENTER

I barnefordelingssaker er det 2 sett argumenter. Det er de «godkjente» argumentene om «barnets beste», om foreldrene greier å sette barnas behov fremfor sine egne, om samspillet foreldre/barn osv.. Men det er også et sett med «skjulte» argumenter som det aldri snakkes høyt om. Disse argumentene er ofte viktigere enn de «godkjente». Det viktigste av disse argumentene er at foreldrene hver for seg, for sin egen del ønsker å ha barna hos seg i det daglige, for et liv uten egne barn oppleves som tomt og meningsløst. Altså et moment som vektlegger egne behov og ikke barnets. Siden Barneloven bare snakker om «barnets beste», og ikke «foreldrenes beste», er dette et argument det aldri snakkes om, men som like fullt er der og kan være det foreldrene legger størst vekt på. Et annet skjult argument er at det lønner seg økonomisk å ha barna. Bidragsordningene er såvidt harde at den som får den daglige omsorgen for barna, og bidrag pluss barntrygd, kommer økonomisk best ut. Fordi også dette momentet smaker av egoisme, så blir det heller aldri snakket om dette i barnefordelingssaker, men vi sakkyndige vet at det hele tiden ligger under.

Av enslige foreldre er 90% mødre, slik at det stort sett er mødre som har den følelsesmessige fordel av å ha barna boende hos seg, pluss at de får den økonomiske fordel det er å få bidrag istedet for å betale det. De skjulte argumentene går altså stort sett i kvinnens favør.

MOT AMERIKANSKE TILSTANDER

Hvilke utviklingstendenser ser vi i barnefordelingssakene? I de fleste rettsaker som dreier seg om barnefordeling, er det stort sett en rolig, saklig tone under forhandlingene. Men i de senere år har man sett tendens til at vi får mer og mer amerikanske tilstander, hvor advokater i barnefordelingssaker er mer opp tatt av prosedyreteknikk enn jus. Det synes å være en tendens til at noen advokater tenker at i den grad man greier å så tvil ved den sakkyndige arbeidsmetode, resonnement og konklusjon, i den grad vil man også kunne vinne saken. I saker hvor denne type advokater er inne i bildet blir stemningen oppkavet og det trengs en myndig dommer for å styre saken slik at den ikke går av sporet. For den sakkyndige kan det være en psykisk påkjenning å bli saumfart av en pågående, aggressiv advokat. Men er det innenfor rimelighetens grenser er det en del av spillet.

SVAK RETTSSIKKERHET

Hva med rettssikkerheten i barnefordelingssaker contra straffesaker? I straffesaker må alle sakkyndige erklæringer først sendes til Den medisinske kommisjon for godkjenning før retten vil bruke erklæringen. I dette ligger det en kvalitetssikring og en ivaretagelse av rettssikkerheten. Den rettsmedisinske kommisjon har også kritiske bemerkninger, anmodning om revurdering og ber om tilleggsopplysninger i cirka 20% av erklæringene. For erklæringene i barnefordelingssaker, som av de involverte parter oppleves som svært avgjørende saker for livet deres, er det ikke

en tilsvarende kvalitetssikring. Nå vil det være slik at i de fleste tilfellene vil de sakkyndige erklæringene i barnefordelingssaker holde faglige mål, men ikke alltid. Etter mitt skjønn burde det være en tilsvarende kommisjon for sakkyndige erklæring i barnefordelingssaker, som godkjente erklæringene før de kom til retten.

Barne- og familiedepartementet har utgitt en NOU: 23 for 1995 som omhandler sakkyndige. De anbefaler en 2-årig etterutdannelse for psykologer som vil arbeide som sakkyndige. Det er positivt, men etter mitt syn erstatter det ikke at en egen kommisjon godkjenner hver enkelt sakkyndige erklæring. Vi vet at ingen etterutdannelse gir noen garanti for at den sakkyndige holder en faglig høy standard. Man kan tenke seg at en person tiltross for en 2-årig etter-

utdannelse, fortsatt skriver sakkyndige erklæring som ikke holder faglige mål. Det er kun en gjennomlesning av den enkelte erklæringen, som kan si om denne erklæringen er faglig god nok. En slik kommisjon vil også tvinge frem at det blir utarbeidet retningslinjer for hvordan en erklæring skal skrives. Hvilke momenter bør tas med, og hvordan skal erklæringen bygges opp. Nå er det alt for mye skjønn i forhold til dette.

Arild Holth, f. 45,
privatpraktiserende psykolog ved
Vestfold Psykologsenter, Tønsberg,
kurslærer i Acem

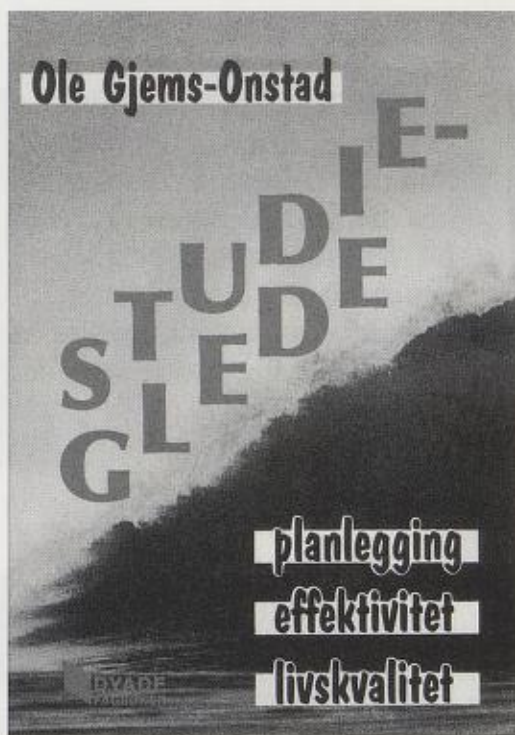
BREEN CONSULT AS

- Regnskap
- Lønn
- Forretningsførsel for boligsameier
- Personlig service
- Konkurransedyktige priser

Våre klienter er: • Små og mellomstore bedrifter
 • Boligsameier

Hos deg eller meg? • Oppdrag kan også utføres ute
 hos klienter
 • Fast etter behov eller som vikar

Ring 22 52 45 65 • Vi kommer gjerne og drøfter løsninger

Denne boken fra Dyade Forlag er en erfaringsbok for læring. «Studieglede» gir en rekke konkrete råd - ikke minst om hvordan vi kan planlegge både arbeid og fritid for å bruke våre ressurser bedre. Boken legger vekt på livskvalitet og trekker paralleller til meditasjon.

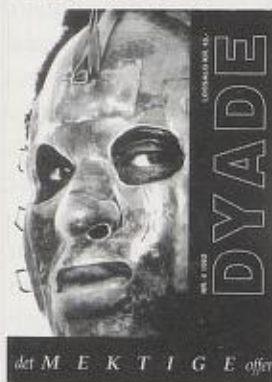
Boken er særlig rettet mot studenten, men den er nyttig for enhver som vil se med nye øyne på sine arbeidsvaner. Dens personlige og erfaringsbaserte form gir praktiske ideer både for studenten og den yrkesaktive som vil ta livslang læring på alvor.

Ole Gjems-Onstad er professor i skatterett ved Handelshøyskolen BI og faglig nestleder i Acem. Han har begge steder undervist i tidsplanlegging, effektivitet og studieteknikk.

Boken er på 176 sider. Pris kr. 130,-. Den kan kjøpes i bokhandelen eller bestilles fra Dyade Forlag, tlf. 22 83 04 83 - Postboks 2559 Solli, 0203 Oslo.

Du finner mye godt lesestoff

NR. 4/1992:

DET MEKTIGE OFFER
Offerets posisjon er ettertraktet. Kan du vise til at du er offer for noe, har du berettigete krav. Et DYADE som vakte stor oppmerksomhet: «Særdeles tankevekkende», skrev Dagens Næringsliv

NR. 3/1990:

VÅR HEMMELIGE STORHET
Nytt opplag av et meget etterspurt DYADE om narsissisme. «Heilt glimrande», skrev Stavanger Aftenblad.

NR. 4/1993:

SINNE SULT SEX
Vi må sette grenser for vår driftsutlevelse. Vår tid dyrker friheten, det uforpliktende. Vi forsøker å beherske våre drifter ved å forstå dem sosialt og psykologisk. Men hva skjer når driftene vrenger seg ut av våre forståelsesrammer?

For bestilling, ring 22 83 04 83

i Dyade-biblioteket

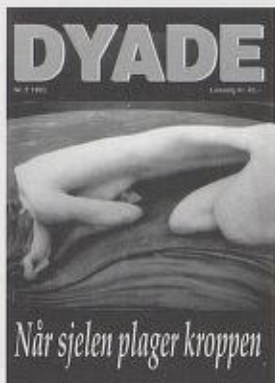
NR. 1/1992:

DEN STORE OG DEN LILLE VERDEN

Acem-meditasjon drøftet i videre perspektiver: Skal vi plage oss med de store spørsmål om livets mening og sammenheng? Om meditasjon, moral og moralisme, om tanker og meta-tanker.

NR. 2/1993:

NÅR SJELEN PLAGER KROPPEN

Finnes fibromyalgi? Eller er symptomene uttrykk for at vi gjør livssmerte til kroppssmerte? Et DYADE om forholdet mellom kropp og sinn. Brukt i undervisning.

NR. 1/1994:

DU ER DIN KROPP

Skal du lære deg selv å kjenne, må kroppen din være med. Artikler om dans, yoga, pust, meditasjon.

eller bruk slippen på neste side

BLI DYADE-ABONNENT, DU OGSÅ

Da blir du med i det noen har kalt Norges billigste bok-klubb.

Vi samler ikke artikler om ulike temaer i heftene.

Hvert nummer av Dyade belyser et tema grundig.

En årgang blir dermed et lite bibliotek.

Finnes det noe lett tilgjengelig om mentalitetshistorie på norsk?

Har noen stilt spørsmålet om hvor det er blitt av ondskapen i dagens barnelitteratur? Trenger du en balansert innført i genteknologi? Eller markedsøkonomi.

Har du lyst til å lese en skikkelig analyse av Dagsrevyen? Vil du undersøke det russiske? Er du nysgjerrig på araberne? Kineserne? Japanerne?

Du finner det i DYADE!

Skikkelig reflektert - men ikke innfløkt sprenglærd.

DYADE dyrker ikke moten. Derfor blir heller ikke temanumrene uaktuelle.

Jeg bestiller:

- Abonnement på Dyade
4. nr. pr. år kr. 160,-
- Bok om Acem-meditasjon
"Stillhetens psykologi" kr. 100,-
- Boken "Personlig produktivitet" kr. 145,-
- Boken "Studieglede" kr. 130,-
- Kursbrosjyre for Acems kursvirksomhet
(gratis)

Følgende temahefter av Dyade:

.....
.....
.....
.....

Navn:
Vei/Gate:
Poststed:

BREV

Kan sendes
ufrankert i
Norden.
Adressaten
vil betale
portoen.

SVARSENDING

AVTALE NR. 126000/95PB

DYADE

**Postboks 2559, Solli
N-0202 OSLO**

NORGE

«Dyade 4/96»

STILL HETENS PSYKIO LOGI

En bok om Acem-meditasjon

Red. Are Holen

DYADE FORLAG

Stillhetens psykologi tar for seg Acem-meditasjonens virkningsmekanismer og resultater ved regelmessig praktisering.

Et kapittel ser på meditasjonens plass i vår kultur.

Boken er skrevet av erfarne kursledere i Acem. Hittil er den trykket i 30 000 eksemplarer.

Stillhetens psykologi er oversatt til svensk, dansk og hollandsk. Kinesisk utgave kommer snart. Om den svenske utgaven skriver en anmelder i Aftonbladet at det "är en saklig, troverdigt skriven bok som genast ger en lust att börja meditera".

Bestill boken nå! Send inn slippen på side 64, eller kontakt Dyade Forlag, postboks 2559 Solli, 0202 Oslo, telefon 22 83 04 83.

Acem-meditasjon

Nye kurs begynner nå

Påmelding og informasjon:

ACEM, telefon 22 83 04 83

E-post: Acem@sn.no

Internett: <http://home.sn.no/home/acem/>

I S S N 0332-5792

03

C-BLAD

232439 TØNSBERG BIBLIOTEK

STORGT. 16

3100 TØNSBERG

0-770332-579000

UTGÅTT AV

TØNSBERG OG NOTTERØY BIBLIOTEK

DYADE

Postboks 2559

Solli

0202 Oslo

Det diskuteres stadig hvor grensen skal gå mellom offentlig inngripen og foreldres rett til å bestemme over sine barn.

Vi har ikke funnet en optimal løsning på hvordan vi skal ivareta vanskeligstilte barn uten å undergrave foreldreautoriteten.

Rettsapparatets håndtering av barnefordeling ved skilsmisse tjener sjelden barnets beste.

Det er ikke alltid at barns og foreldres interesser er sammenfallende.

Hvordan det offentlige og media posisjonerer seg i en slik interessekonflikt er det all grunn til å se nærmere på.

I dette nr. av Dyade er det fagfolk, jurister og psykologer, med relevant erfaring som uttaler seg.

Eirik Jensen:

Hvorfor denne foreldrekjærlighet?

Jon Høyland:

Det dårlige barnevern - myte eller virkelighet?

Anne-Blanca Dahl:

Barnefordelingssaker bør løses utenfor domstolene.

Berit Løfsnæs:

Den glemte storfamilien.

Om barnevernsarbeid med etniske minoriteter.

Arild Holth:

Hvem er best - mor eller far?

Anne Wærnes:

Notater fra en barnevernarbeiders hverdag.

Turid Suzanne Berg-Nielsen:

Et barn gråter....

Når er barneoppdragelse ikke lenger privatsak?

DYADDE MHR 4. 1996 HVEM EIER VARE BARN?